

INTEGRÁCIA

Interdisciplinárny odborný časopis o inováciách riešení nepriaznivých sociálnych situácií občanov | Číslo 1 / 2007

Časopis Integrácia (1/2007) a projekt „Zvyšujeme šance pre znevýhodnené skupiny obyvateľov spoluprácou obcí a neziskových organizácií“ je spolufinancovaný Európskou úniou.

- 3 Úvodník / Kristína Lončeková
- 4 Príhovor / Slavomír Krupa
- 6 Sociálna práca v obci / Marcela Volárová
- 10 Sociálny pracovník obce – curriculum /
Miroslav Cangár
- 14 Návrh štandardov sociálnej práce v obci /
Helena Woleková
- 19 Sociálny pracovník obce – prvé hodnotenie dopadu
/ Ľuba Vávrová
- 24 Kurz pre SPO očami jeho účastníka / Kristína Vachanová
- 26 Moja cesta k sociálnej práci v obci / Eva Idčanová
- 29 Sociálna práca znamená konať dobro
- 30 Prípadové štúdie sociálnych pracovníkov obce
- 30 Stará mama alebo nie je ľahké starať sa o vlastného vnuka
- 32 Bezdomovec
- 35 Týraná matka
- 37 „Rekvalifikácia sociálnych podnikov“ / Laura De Caro
- 47 Realizátori projektu „Zvyšujeme šance...“
- 48 Knihy do pozornosti

INTEGRÁCIA

Interdisciplinárny odborný časopis o inováciách
riešení nepriaznivých sociálnych situácií obča-

VYDALA A SPRACOVALA:

Rada pre poradenstvo v sociálnej práci,
Františkánska 2, 811 01 Bratislava.
Tel./Fax: 02/54418243;
e-mail: radaba@rpsp.sk

REDAKČNÁ RADA:

Šéfredaktor:

Kristína Lončeková

Redaktor:

Miroslav Cangár

Členovia:

Ing. Juraj Barát,

ThLic. Jozef Brenkus PhD.,

PhDr. Júlia Čechová,

Ing. Ján Dečo,

PhDr. Soňa Holúbková,

Doc. PhDr. Marta Horňáková PhD.,

PhDr. Alžbeta Gregorová,

PhDr. Slavomír Krupa PhD.,

Doc. PhDr. Vladimír Labáth PhD.,

PhDr. Eva Mydlíková PhD.,

Mgr. Janka Nagayová,

PhDr. Judita Varcholová,

PhDr. Lenka Vavrincíková,

Mgr. Jozef Vektor,

PhDr. Štefan Tvarožek,

PhDr. Helena Woleková PhD.,

PhDr. Viera Záhorcová

Svend Haavik (Nórsko)

Bashkimi Seiti (Albánsko)

ANGLICKÉ RESUME:

Mgr. Mária Phillips, Mgr. Lucia Kontšeková,

Mgr. Eva Kršáková

JAZYKOVÁ KOREKTÚRA:

Lucia Daubnerová

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Juraj Mrocek

TLAČ:

PPA, Hudecova 1, Bratislava

OBJEDNÁVKY ZASIELAJTE NA ADRESU:

Rada pre poradenstvo
v sociálnej práci, Františkánska č. 2,
811 01 Bratislava.

Registované MK SR. č. 2324/2000.

Cena výtlačku 50,- Sk.

Podávanie novinových zásielok povolené RP
Bratislava, č.j. 185/2001 zo dňa 18. 12. 2001.

TITULKA:

Miroslav Cangár

Časopis Integrácia (1/2007)

vyšiel za finančnej podpory

ESF a EQUAL.

ISBN 1336-2011

Po decentralizácii štátnej správy prešli niektoré kompetencie na obce, medzi inými i povinnosť vedieť sa postarať o svojich obyvateľov. V mnohých obciach chýbajú analýzy sociálnej situácie obyvateľstva a obce nemajú kvalifikovaný personál. Tak, ako i v mnohých iných veciach v našej spoločnosti, negatívny dopad znáša vždy občan. Ak si niekto z nás myslí, že sa v neriešiteľnej životnej situácii nemôže ocitnúť, je na omyle. Často stačí, aby nám náhle ochorela stará mama a zistíme, že nevieme vzniknutý stav riešiť a zabezpečiť pre ňu primeranú starostlivosť. V každej rodine sa môže niečo pritrafiť. V živote sa vyskytnú situácie, ktoré treba riešiť okamžite. Nedávno som telefonovala so starostom jednej obce neďaleko Malaciek ohľadom akejsi banálnej veci. Rozčúlene mi povedal, že teraz nemá čas, lebo rieši krízovú situáciu detí – sirot, ktorým sa pri autohavárii zabili obidvaja rodičia. Pomyslela som si „no neskoro“. Naša spoločnosť nie je pripravená na takéto situácie. Chýba sieť sociálnych služieb, ktorá by bola schopná okamžite do nej zahrnúť každého občana v núdzi. Dôsledky poznáme a sú často neakceptovateľné.

Zmyslom projektu „Zvyšujeme šance pre znevýhodnené skupiny obyvateľov spoluprácou obcí a neziskových organizácií“ bolo pripraviť sociálnych pracovníkov obce tak, aby vedeli riešiť nielen krízové, ale i bežné životné situácie obyvateľov obce. Noví sociálni pracovníci obcí by mali zvládať dané situácie s prehľadom a byť pripravení na pomoc svojim spoluobčanom tak, aby sa zmiernil dopad na rodinu a v neposlednom rade i na celú spoločnosť. Verím, že budú prínosom a už v blízkej budúcnosti prispejú k pozitívnym zmenám v živote nás všetkých.

KRISTÍNA LONČEKOVÁ

OBEC JE SUBJEKTOM SOCIÁLNEJ PRÁCE

Slavomír Krupa

4

Príhovor

Sme svedkami pozoruhodnej doby, v ktorej môžeme pozorovať migráciu občanov z krajín v Strednej a Východnej Európe a migráciu občanov na Slovensku. Krajina sa dala do pohybu. Utečenci si vyberajú Slovensko ako tranzitnú krajinu na ceste z východu na západ, občania z regiónov s vysokou mierou nezamestnanosti sa sťahujú za lepšími pracovnými príležitosťami. Obyvatelia z miest vyhľadávajú už dlhodobo kludné miesta na vidieku alebo sa sťahujú do obcí blízko veľkých miest. Tieto okolnosti priamo či nepriamo vplývajú na sociálne podmienky života obyvateľov v obciach.

Podľa štatistík MF je v Slovenskej republike až 70 percent obcí do 1000 obyvateľov (t. j. 1984 z celkového počtu 2831 obcí). V týchto obciach žije 887 942 obyvateľov, t. j. 17 percent z celkového počtu obyvateľov v Slovenskej republike, a 43 percent obcí do 500 obyvateľov (t. j. 1213 obcí), v ktorých žije 360 146 obyvateľov. Diferencovanosť obcí do 500 a do 1000 obyvateľov je z hľadiska regiónov Slovenska rôzna ale všeobecne sa dá konštatovať, že počet týchto obcí sa zvyšuje od západu na východ, keď napr. v Bratislavskom kraji je takýchto obcí 28 a na Východnom Slovensku až 1452¹.

Taká je súčasnosť.

A minulosť?

Slovensko, ako krajinu s prevažne agrárnym zameraním zasiahli politické zmeny po r. 1945 mimoriadne nepriaznivo. Mestá a dediny sa ešte nestačili spamätať z postupujúceho a znovu ustupujúceho frontu, a hneď na to boli roľníci donútení odovzdať polia a poľnohospodárske produkty nastupujúcemu režimu.

Kulak na dedine sa stal nepriateľom štátu podobne ako kapitalista, či živnostník v hospodárskom živote spoločnosti. Zakladanie poľnohospodárskych družstiev na jednej strane priaznivo ovplyvnilo sociálno-ekonomickú úroveň života prevažne chudobných obyvateľov obcí, ale zároveň nepriaznivo poznačilo pôvodnú kultúru spoločenstva obyvateľov na vidieku.

Skutočnosť, že napriek všetkým historickým destabilizujúcim politickým, ekonomickým, sociálnym, demografickým podmienkam a okolnostiam obce nestratili svoje významné postavenie v systéme verejnej správy, ma vedie k niekoľkým poznámkam.

Sociálna práca ako vedný odbor skúma súvislosti a dôsledky sociálnych vzťahov (správania sa ľudí navzájom, spoločnosti a občanov, občanov a spoločnosti), a to v situáciách, keď sa jednotlivec, skupina, komunita nachádzajú v nepriaznivých sociálnych situáciách. V posledných šesťdesiatich rokoch nastala vo vzťahoch spoločnosti k občanom v takýchto situáciách dramatická zmena. Teoretické – filozofické, etické, teologické, humanistické, dynamické, psychoterapeutické, sociálno-psychologické, politické a právne východiská majú pre sociálnu prácu význam predovšetkým preto, že zmenili paradigmu prístupov spoločnosti k občanom, ktorí sú v problémových situáciách.

Rozsah tohto príspevku nám neumožňuje analyzovať prínos týchto teórií, preto si dovoľím formulovať len sumarizáciu dôsledkov teoretických výstupov. V nej je podstatné a dôležité poznanie, že nepriaznivá sociálna situácia, v ktorej sa človek nachádza (z rôznych príčin ako sú: etnický pôvod, rod, chudoba, psychosomatické postihnutie atď.), nemôže a nemá mať žiadny dopad na znižovanie hodnoty človeka ako občana, občanov ako skupín a minorít.

Uvedené východisko v sociálnej práci otvorilo požiadavku zmeny prístupov a metód k ohrozeným občanom tak, aby tieto vychádzali z rešpektu k človeku, z rešpektu k ľuďom bez ohľadu na sociálnu situáciu, v ktorej sa nachádzajú, teda ako na takých, „ktorí majú podobné ľudské potreby a zároveň je každý človek jedinečný a líši sa od ostatných“, ktorá „umožňuje realizáciu plného potenciálu každému jednotlivcovi...“² V praxi má takéto teoretické východisko význam pre konkrétne riešenie problémov klienta v rámci sociálnej prevencie, sociálneho poradenstva a ich modifikovaných foriem pre rôzne situácie a rôzne príčiny a rôzne cieľové skupiny či jednotlivcov.

¹ <http://209.85.129.104/search?q=cache:h4Vu-AjJRCgJ:www.civil.gov.sk/archiv/CAS...23.04.2007>

² Gordon, in Matoušek, O.: *Metódy a řízení sociální práce*, Praha, 2003, s. 38

Analogicky tento istý teoretický prístup platí a je zároveň východiskom pre prácu s ohrozenými skupinami, rodinami, rovesníckymi skupinami, ohrozenými mladými ľuďmi a pre prácu s komunitou. Aj v týchto prípadoch sa prenášajú teoretické východiská prístupu k jednotlivcom na skupinu, resp. komunitu. V praxi to znamená, že považujeme skupinu, či komunitu za špecifické spoločenstvo, ktorého základ tvoria jedineční ľudia s rozvinutou schopnosťou a sociálnou potrebou existovať, fungovať vo vzťahoch.

Možno sa práve preto potrebujeme pozeráť na obec s iným ako tradične kritickým pohľadom, či názorom.

Každá obec prešla svojou osobitnou históriou, poskladanou z osudov tisícky jedinečných ľudí, skupín – rodín, ktorá sa vyrovnávala a nechala inšpirovať krajinou, do ktorej ju voviedli jej predkovia, ktorá bola inšpirovaná tvorivosťou a schopnosťou celých generácií. Obec je jedinečný sociálny subjekt s mimoriadnymi zdrojmi a potenciálom. Z pohľadu sociálneho pracovníka je obec spoločenstvo ľudí, ktorí si zaslúžia úctu a rešpekt, rovnako ako jednotlivec, ktorý do spoločenstva patrí.

V skutočnosti nezachraňujeme obce ale len pomáhame, podporujeme a usmerňujeme jej obyvateľov v tom, aby vnútorné zdroje, ktoré má, správnym spôsobom investovala prostredníctvom občanov do rozvoja a obnovy komunity. Preto bol prenos zodpovednosti správy zo štátu na obecnú samosprávu nielen potrebným, ale hlavne prirodzeným, logickým a nevyhnutným krokom. Preto je komunitná práca adekvátnym odborným prístupom na mobilizáciu zdrojov komunity v obci.

Pozornosť sociálnych pracovníkov je potrebné zamerať predovšetkým na ohrozené obce, teda na obce s nízkym počtom obyvateľov, s vysokou mierou nezamestnanosti a náročnými životnými podmienkami. Dôležité je aj rozhodnutie, či má byť pozornosť sociálnych pracovníkov orientovaná na najviac ohrozených jednotlivcov.

Na týchto princípoch a východiskách bol a je postavený úspešný projekt, ktorý nadácia Socia a jej národní a nadnárodní partneri realizujú v rámci Iniciatívy spoločenstva EQUAL za finančnej podpory Európskej únie z fondu ESF.

PhDr. Slavomír Krupa, PhD. je riaditeľom Rady pre poradenstvo v sociálnej práci, prednáša na viacerých vysokých školách doma a v zahraničí.

SOCIÁLNA PRÁCA V OBCI

Marcela Volárová

6

Týraná matka s deťmi. Bezdomovec s ťažkým zdravotným stavom, ktorý nutne potrebuje lôžko. Matka štyroch detí starajúca sa o svoju bezvládnú mamu. Otec, živiteľ rodiny, ktorý prišiel o prácu. Mladý narkoman, alkoholička.... Čo majú títo ľudia spoločné? Nachádzajú sa v životnej situácii, v ktorej nevyhnutne potrebujú pomoc. V situácii, do ktorej sa mnohí dostali vlastnou nedbanlivosťou, nepozornosťou ale často aj bezhraničnou dôverou k ľuďom vo svojej blízkosti. Či už si tento nepriaznivý stav spôsobili sami, alebo sa v ňom ocitli cudzím pričinením, nie sú schopní dostať sa z neho vlastnými silami. Potrebujú pomoc inej, skúsenejšej, možno nie až tak do problému zainteresovanej osoby. Potrebujú anjela strážneho, ktorý im v pravej chvíli hodí záchranné koleso. Podá pomocnú ruku a pomôže nájsť spôsob, ako začať žiť plnohodnotnejší a kvalitnejší život. Podarilo sa nám vyškoliť takýchto anjelov. Stali sa nimi **sociálni pracovníci obcí**.

Kde to začalo?

V dôsledku reformy verejnej správy bola sčasti decentralizovaná sociálna pomoc pre znevýhodnené skupiny na obce a mestá. Tie teda sami rozhodujú o rozsahu a úrovni sociálnej pomoci, ktorú poskytnú svojim obyvateľom. Túto kompetenciu však prevzali bez toho, aby mali pripravený kvalifikovaný personál. Mimovládne neziskové organizácie sa za dlhé roky svojej existencie stali významnými aktérmi sociálnej pomoci ľuďom v núdzi. Sú pripravené spolupracovať s mestami a obcami pri zabezpečovaní ich novej kompetencie v sociálnej oblasti. Tak vznikla myšlienka zrealizovať projekt **„Zvyšujeme šance pre znevýhodnené skupiny obyvateľov spoluprácou obcí a neziskových organizácií.“** Predkladateľom a vedúcim partnerom projektu je SOCIA – nadácia

na podporu sociálnych zmien. Spolupracujúcimi partnermi sa stali regionálne vzdelávacie centrá zastrešené Asociáciou vzdelávania samosprávy a neziskové občianske združenie Rada pre poradenstvo v sociálnej práci. Projekt sa realizuje prostredníctvom Iniciatívy Spoločenstva EQUAL z finančnej podpory prostriedkov Európskeho sociálneho fondu, ktorý je jedným zo Štrukturálnych fondov EÚ.

Koncept projektu vychádza zo skutočnosti, že obce nemajú primerane kvalifikovaných ľudí v sociálnej oblasti a neziskové organizácie z toho dôvodu nemajú v obciach partnerov, ktorým by mohli ponúknuť svoje služby.

Hlavným cieľom projektu je teda pomôcť samospráve profesionalizovať sociálnu prácu v obciach. Preto sme sa rozhodli vytvoriť pracovnú pozíciu sociálny pracovník obce a vyškoliť kvalifikovaných odborníkov na jej výkon. Aby sme naplnili tento zámer, uskutočnili sme 10-mesačný špecializačný kurz pre pracovnú pozíciu „sociálny pracovník obce“ s cieľom overiť efektívnosť takejto pozície pre zlepšenie sociálnej práce a starostlivosti o obyvateľov tých obcí, ktoré sa dobrovoľne zapojili do projektu. Osoby s ťažkým zdravotným postihnutím v ekonomicky aktívnom veku ako aj neformálni opatrovatelia detí a osôb so zdravotným postihnutím, či starších ľudí, potrebujú pre vyrovnanie svojich šancí nielen špecializované služby zamestnanosti, ale aj podporné sociálne služby. Na začiatku procesu ich začleňovania musí byť kvalifikovaný sociálny pracovník, ktorý spolu s klientom hľadá možné riešenia jeho nepriaznivej sociálnej situácie a motivuje ho pre aktívny vstup na trh práce. Sociálnu prácu považujeme za prvotný a základný nástroj inklúzie znevýhodnených a marginalizovaných obyvateľov obcí.

Ako na to?

Samotnej realizácii kurzu predchádzala dôsledná príprava. V prvej fáze sme sa zamerali na nadviazanie spolupráce s obecnými úradmi, v ktorých sa bude realizovať praktický výcvik. Najväčší záujem o spoluprácu prejavili starostovia obecných úradov z východného Slovenska. Konkrétne z Prešovského kraja to bolo 25 obcí a z Košického 22. Zo Žilinského kraja sa do projektu zapojilo 14 obcí, z Trenčianskeho osem, z Banskobystrického sedem, Nitrianskeho päť, Trnavského tri a Bratislavského jedna. Následne sme uskutočnili výberové konania, aby sme našli najvhodnejších kandidátov na výkon pozície sociálneho pracovníka v spolupracujúcej obci. Do projektu boli zaradení prevažne nezamestnaní ľudia s príslušnou alebo príbuznou kvalifikáciou a alebo čerství absolventi príslušných študijných odborov. Podpísaním zmluvy o spolupráci sa do projektu zapojilo spolu 85 obecných úradov a súčasne 85 budúcich účastníkov kurzu, nádejných sociálnych pracovníkov. Pri voľbe počtu spolupracujúcich obcí a účastníkov sme vychádzali z limitovaného rozsahu finančných prostriedkov získaných na realizáciu projektu. Ďalšou dôležitou aktivitou popri výberoch bolo vypracovanie curricula kurzu na 10-mesačné obdobie. Zostavili sme ho tak, aby pozostávalo z teoretickej výuky a terénnej sociálnej práce v obciach, zapojených do projektu. Curriculum bolo predmetom verejnej oponentúry a vo svojej finálnej podobe sa skladá zo siedmich hlavných modulov: 1. Postavenie obecnej samosprávy v systéme verejnej správy, 2. Sociálna práca v obci, 3. Osobnosť sociálneho pracovníka a manažment, 4. Princípy fungovania mimovládnych organizácií, 5. Počítačové zručnosti, 6. Psychosociálny výcvik a posledným siedmym je Praktický výcvik. Aby

budúci sociálni pracovníci mohli čerpať vedomosti nielen počas teoretickej výuky ale kedykoľvek, keď to budú potrebovať, dostali k dispozícii aj užitočné študijné materiály. Konkrétne je to študijný text č. 1 Postavenie obecnej samosprávy v systéme verejnej správy na Slovensku, študijný text č. 2 Sociálna práca v obci – časť I Sociálne potreby a služby a časť II Komunitná sociálna práca, študijný text č. 3 Osobnosť sociálneho pracovníka a manažment a študijný text č. 4 Mimovládne neziskové organizácie a Riadenie projektov.

Realizácia kurzu

Samotnú realizáciu kurzu sme spustili 1. septembra 2005. Týmto dňom vzniklo 85 nových pracovných pozícií, teda každý z 85 sociálnych pracovníkov nastúpil na výkon svojej funkcie na príslušnom obecnom úrade, kde po dobu 10 mesiacov vykonával praktický výcvik. Na výkon tejto pozície sme účastníkov kurzu pripravovali prostredníctvom teoretickej výuky. Každý mesiac sme pre našich kurzistov organizovali 2 – 4 dňové sústredenia, v závislosti od toho, čo bolo práve predmetom výučby. Aby bola práca s účastníkmi kurzu efektívnejšia, rozdelili sme ich do 5 skupín. Spolu sme zabezpečili 50 sústredení pre 5 skupín kurzu v 5 lokalitách na Slovensku. Naši lektori zabezpečili celkom 1200 hodín prednášok a cvičení.

Účastníci kurzu sa mohli popri nadobúdaní nových teoretických vedomostí podeliť aj o svoje skúsenosti z praxe s ostatnými sociálnymi pracovníkmi počas neformálnych večerných diskusií. Súčasne si overovali, ako zvládli praktické zadania, ktorých vypracovanie bolo predmetom konkrétnej práce v teréne. Každý účastník kurzu mohol tiež požiadať vybraných lektorov o supervíziu svojej sociálnej práce. Spojili sme

tak teoretickú výuku s praktickým výcvikom na konkrétnej pracovnej pozícii, čo nie je v podmienkach Slovenska bežný postup vzdelávania.

Úlohou sociálnych pracovníkov je poskytovať poradenstvo a zabezpečovať konkrétne služby pre obyvateľov, ktorí sa nachádzajú v sociálnej núdzi a potrebujú pomoc. Predovšetkým ide o starších osamelých ľudí s oslabeným zdravím, osoby so zdravotným postihnutím, rodiny, ktoré sa starajú o svojho dlhodobého chorého člena, ale aj rodiny, ktoré nezvládajú starostlivosť o svoje deti. Jednou z úloh sociálneho pracovníka obce je aj vyhľadávať takých obyvateľov, ktorým treba poskytnúť primeranú sociálnu službu a motivovať ich k aktívnejšiemu záujmu o zamestnanie a dôstojnejší život. Ide najmä o absolventov špeciálnych škôl, o príbuzných, ktorí opatrujú svojich blízkych... atď., čiže o osoby, ktoré rezignovali na možnosť zamestnať sa, pretože im nikto nepomohol riešiť existujúce sociálne problémy, ktoré im bránia zarábať si vlastnou prácou na živobytie. Cieľom špecializovanej prípravy sociálnych pracovníkov obcí je, aby dokázali nielen vyhľadávať, motivovať a účinne pomáhať obyvateľom, ale aj efektívne vyhľadávať a využívať neziskové organizácie, ktoré týmto cieľovým skupinám poskytnú potrebné sociálne služby, služby zamestnanosti, ďalšie vzdelávanie, prípadne zamestnanie. Praktický výcvik ich mal viesť k tomu, aby sa zoznámili s prácou neziskových organizácií pôsobiacich v širšom okolí obce, budovali s nimi kontakty a zapájali ich do riešenia sociálnych problémov. V prípade, že v príslušných regiónoch chýbajú agentúry podporovaného zamestnávania, či iné neziskové organizácie, projekt predpokladal iniciatívu na ich založenie. Na spracovávanie záznamov, databáz, výsledkov praktických zadaní a pre zabezpečenie prístupu na internet sme každému účastníkovi zapožičali notebook. Mzdové a cestovné výdavky, ktoré obciam v súvislosti so zamestnaním sociálnych pracovníkov vznikajú, boli priebežne refundované z prostriedkov projektu.

Popri supervízii pre sociálnych pracovníkov poskytujeme aj odborné poradenstvo pre starostov. Pokračujeme v tom aj po skončení kurzu, pričom toto poradenstvo môžu využívať i neziskové organizácie.

Pustili sme sa aj do vybudovania servisného centra pre sociálnych pracovníkov, ktoré vypracováva základné metodiky a databázy pre ich prácu a podľa potreby ich aktualizuje (napr. po prijatí či novelizácii zákona). V rámci tohto centra vzniklo niekoľko doplnujúcich materiálov k modulom, ktoré sú súčasťou výuky kurzu. Činnosť servisného centra chápeme ako trvalú podpornú štruktúru sociálnej práce v obciach a hľadáme spôsob jeho udržateľnosti aj po skončení projektu.

V súčasnosti sme postúpili z fázy realizácie aktivít na domácej pôde do fázy šírenia dobrých výsledkov a výmeny skúseností aj mimo hraníc

Slovenska. **V projekte okrem slovenských partnerov spolupracujeme aj s nadnárodným partnerom z Talianska, kde vedúcim partnerom je spoločnosť Consortium META.** Cieľom Consortia je rozvoj školiacich aktivít, vedomostí a výskumných aktivít v oblasti moderných systémov administratívy, organizácie, prevádzky podniku, verejných a súkromných aktivít sociálnej ekonomiky na juhu Talianska. V rámci našich spoločných aktivít plánujeme uskutočniť výmenné pobyty našich kurzistov. Cieľom bude oboznámenie sa s prácou miestnej samosprávy, a predovšetkým sociálnymi pracovníkmi samosprávy, ako aj so zabezpečovaním služieb v organizáciách zameraných na sociálnu prácu v krajine nadnárodného partnera. Sociálni pracovníci sa tak zoznámia s metódami sociálnej práce v zahraničí s cieľom využitia toho najlepšieho vo svojom zamestnaní vo vlastnej krajine.

Kurz sa skončil, čo bude ďalej?

Pilotný 10-mesačný kurz ukončilo všetkých 85 účastníkov a dňa 29. júna 2006 si v Liptovskom Mikuláši prevzali diplom o jeho úspešnom zvládnutí. Z absolventov sa stali kvalifikovaní sociálni pracovníci. Svojou prácou presvedčili nielen starostov, ale aj obyvateľov obcí o svojej užitočnosti a tak väčšina z nich aj po ukončení kurzu pokračuje vo svojom zamestnaní na obecných úradoch. V menšej miere osud niektorých sociálnych pracovníkov ovplyvnilo rozhodnutie parlamentu odložiť termín prechodu ďalších kompetencií zo štátu na obce na neskorší termín (na rok 2008). Niekoľko obcí práve z tohto dôvodu nepredĺžilo sociálnemu pracovníkovi pracovnú zmluvu. Ďalším uvádzaným dôvodom bol nedostatok finančných prostriedkov najmä u malých obecných úradov, ktoré sa nedokázali dohodnúť na spolufinancovaní. Podstatné však je, že väčšina vyškolených sociálnych pracovníkov pokračuje vo svojom poslaní. 10-mesačná úzka spolupráca s obcami pri realizácii projektu a veľký dôraz na praktický výcvik tak priniesli očakávaný efekt: zaradenie pozície sociálneho pracovníka do organizačnej štruktúry obce.

Kurz Sociálny pracovník obce získal akreditáciu Ministerstva školstva SR. Rada pre poradenstvo v sociálnej práci a Asociácia vzdelávania samosprávy sú pripravené poskytovať tento kurz ďalším obciam, aby sa naplnila naša spoločná vízia, že každá väčšia obec bude mať vlastného kvalifikovaného sociálneho pracovníka. Cieľená príprava sociálnych pracovníkov pre prácu v obci môže v krátkom čase prispieť k rozvoju terénnej sociálnej práce a nových sociálnych služieb, ktoré uľahčia znevýhodneným skupinám vstúpiť na trh práce. Pri šírení tejto myšlienky budeme naďalej spolupracovať so sociálnymi pracovníkmi a starostami zapojených obcí, aby sa konkrétne príklady dobrej

praxe preniesli aj do ďalších obcí a miest na celom Slovensku. Využívame na to aj týždenník Obecné noviny, kde sme publikovali riešenie konkrétnych sociálnych problémov. Taktiež sme vytvorili samostatnú webovú stránku k projektu **www.spo.sk**, ktorú pravidelne aktualizujeme. V rámci širšej publicity v tlačných médiách sme v spolupráci s Radou pre poradenstvo v sociálnej práci vydali aj špeciálne číslo odborného časopisu Integrácia, ktoré práve čítate, venované

výlučne tomuto projektu. Zároveň pracujeme na príprave publikácie pre poslancov samospráv, obsahujúcej popis konkrétnych prípadov, ktoré riešili sociálni pracovníci v rámci svojej práce na obci. Ako vidno z nižšie uvedenej tabuľky, zdroj námetov je rozsiahly, pretože sociálni pracovníci sa v roku 2006 venovali viac ako 3 500 ľuďom v núdzi. Aktuálne údaje k týmto ukazovateľom nám posielajú každý štvrtok v monitorovacích dotazníkoch.

Tabuľka:

Ukazovateľ	rok 2005	rok 2006
počet záujemcov o kurz SPO	150	Nesleduje sa
počet účastníkov kurzu SPO (počet novovytvorených pracovných miest v pozícii - sociálny pracovník obce)	85	85
počet zazmluvnených spolupracujúcich obcí	85	85
počet všetkých zapojených obcí do projektu	190	190
počet sociálnych pracovníkov, ktorí pokračujú vo svojej práci aj po skončení 10-mesačného kurzu	nesleduje sa	55
počet znevýhodnených osôb, ktorým boli poskytnuté služby sociálnych pracovníkov	2 069	3 545

Príčiny sociálnej exklúzie sa dajú odstrániť alebo zmierniť len dlhodobou individuálnou prácou s konkrétnym jednotlivcom alebo rodinou. Úspešné rozšírenie tohto pilotného projektu môže výrazne ovplyvniť rozsah a kvalitu sociálnej práce pre obyvateľov našej krajiny.

Ing. Marcela Volárová pracuje v nadácii SOCIA ako manažérka projektu EQUAL.

Social work in municipality (Community social work)

Author is giving complex overview of the specifics of the course: "Community social worker". He is putting accent on importance for educating of the social workers, who are already working in those positions in municipalities. There were 85 participants of the course. The course was 10 months long, (September 2005 – Jun 2006) and during this time period the participants took part in theoretical preparation as well as in internship. The course gained accreditation from the Department of Education SR and graduates are the full value social workers. The author sees the importance of the project and desires this work will continue in cooperation with other municipalities, or other people with interest.

SOCIÁLNY PRACOVNÍK OBCE – CURRICULUM

Miroslav Cangár

Profesia sociálneho pracovníka v obci je náročná, keďže jeho pracovnou náplňou je primárny kontakt s občanmi, ktorí potrebujú sociálnu pomoc a sociálne služby. Hlavnou úlohou sociálneho pracovníka obce je vedieť klienta okamžite zaradiť, vedieť, kam ho treba posunúť a ako mu pomôcť. Predpoklady na takúto pracovnú pozíciu sú náročné a takýto pracovník sa musí orientovať v základnej legislatíve v sociálnej oblasti, základoch sociálnej práce, manažmente, písaní projektov, komunikácii s občanmi a práci s počítačom.

V júni roku 2005 sa začalo v rámci projektu *Zvyšujeme šance pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva spoluprácou obcí a neziskových organizácií*, s prípravou curricula určeného na takéto špecializované vzdelávanie pracovníkov samosprávy. Našou víziou pri tvorbe curricula bol komplexný pohľad na občana – prijímateľa sociálnych služieb a pomoci, ktorá mu mala byť poskytnutá čo najadresnejšie a najrýchlejšie so zameraním na jeho individuálnu životnú situáciu a potreby. Zároveň sme považovali za veľmi dôležité, aby sociálni pracovníci obce získali čo najviac praktických skúseností a zručností priamo v teréne v obciach, kde sa stretávali s reálnymi životnými situáciami. Snažili sme sa o to, aby obsah curricula vychádzal z komplexnosti pracovných úloh sociálneho pracovníka, a to bolo dôvodom jeho obširnosti a nasledovného rozdelenia – 240 hodín teórie a 1200 hodín praktického výcviku.

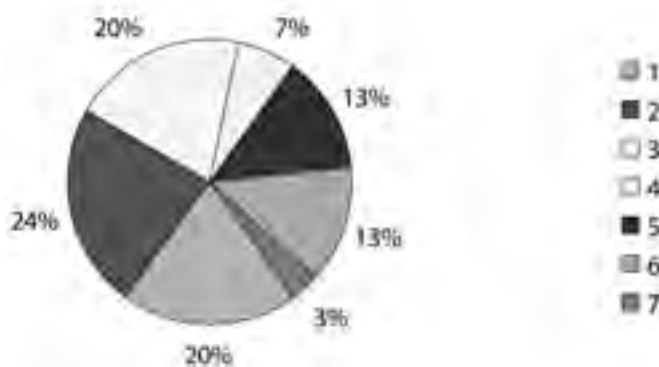
Autormi curricula boli odborní pracovníci partnerských organizácií – SOCIA nadácia na podporu sociálnych zmien, Asociácia vzdelávateľov samosprávy a Rada pre poradenstvo v sociálnej práci. Proces tvorby curricula prebiehal vo viacerých etapách, v rámci ktorých si jednotlivé organizácie spracovali základný obsah, za ktorý boli zodpovedné. Následne sme sa snažili nájsť kompromis v poradí jednotlivých častí vzdelávania tak,

aby celý systém nebol chaotický, ale aby mal logickú postupnosť. Táto postupnosť vychádzala z toho, akým spôsobom by mal logicky sociálny pracovník obce v rámci vzdelávacieho procesu spoznávať túto pracovnú profesiu. Počas procesu tvorby curricula sme jeho obsah verejne prezentovali a nechali oponovať odborníkom zo sociálnej oblasti. V auguste 2005 bola hotová finálna verzia 10 - mesačného odborného kurzu.

Celé curriculum sa skladá z ôsmich základných častí:

- 1) Postavenie obecnej samosprávy v systéme verejnej správy na Slovensku – 48 hodín
- 2) Sociálna práca v obci – 56 hodín
- 3) Osobnosť sociálneho pracovníka obce a manažment – 48 hodín
- 4) Princípy fungovania mimovládnych organizácií – 16 hodín
- 5) Počítačové zručnosti – 32 hodín
- 6) Sociálno-psychologický výcvik – 32 hodín
- 7) Záverečné práce a skúšky – 32 hodín
- 8) Praktická časť – 1200 hodín

Tematické bloky curricula

Postavenie obecnej samosprávy v systéme verejnej správy na Slovensku

Pri tvorbe vzdelávania sme vychádzali z prirodzenej postupnosti riešenia pomoci človeku. Ak chce byť sociálny pracovník v obci úspešný, tak musí mať základný prehľad o tom, aká je štruktúra prostredia, kde pracuje. Prvá časť vzdelávania – Systém verejnej správy v Slovenskej republike bola zameraná na základný prehľad o fungovaní verejnej správy a osobitne samosprávy v Slovenskej republike. V tejto časti vzdelávania sme sa zamerali aj na legislatívnu stránku v sociálnej oblasti a hlavne na kompetencie samosprávy v sociálnej oblasti. Celá prvá časť pokrývala z časového hľadiska 48 vyučovacích hodín.

Pozostávala z dvoch základných celkov:

- Systém verejnej správy v Slovenskej republike
  - o Verejná správa – štruktúra, rozdelenie
  - o Základy fungovania samosprávy – obec, mikroregión – ich fungovanie z pohľadu samosprávy
  - o Prechod kompetencií na regionálne samosprávy, mestá a obce
  - o Plány sociálno-ekonomického rozvoja obce a regiónu
- Právna analýza zabezpečenia sociálnych služieb samosprávou
  - o Súčasná platná legislatíva v sociálnej oblasti, stav a perspektíva
  - o Postavenie mesta a obce v systéme zabezpečovania sociálnych potrieb a sociálnych služieb.

Sociálna práca v obci

Druhou časťou curricula bola Sociálna práca v obci. Skladala sa z dvoch celkov, a to:

- Sociálne potreby a služby
- Komunitná sociálna práca.

Sociálne potreby a služby

Logickým pokračovaním prvej časti o verejnej správe a legislatíve bolo zadefinovanie základných pojmov – sociálne potreby a sociálne služby. Súčasťou vymedzenia týchto základných pojmov je história sociálnych služieb v Slovenskej republike a vo svete za posledné dve storočia, ktorej cieľom bolo pochopenie vývoja sociálnej oblasti a aj komunitných sociálnych služieb a sociálnej práce v obci.

Na tento celok nadväzuje zadefinovanie pojmu „občan“ so špecifickými potrebami, a zmyslu individuálnej práce v sociálnej oblasti. Za zadefinovaním občana so špecifickými potrebami nasledovali témy venované prostrediu, v ktorom občan žije, čiže obci. Analýza sociálnych potrieb občanov, stav a prognóza sociálnych služieb sú prvým odborným nástrojom, ktorý sme poskytlí účastníkom vzdelávania. Analýza sociálnych potrieb občanov je jedným zo základných zdrojov informácií pre komunitné plánovanie v obciach a sociálni pracovníci obce sa bez znalosti tohto odborného nástroja nezaobídu. Vďaka analýze sociálnych potrieb občanov v obci sa plánovanie sociálnych služieb nestáva len teoretickým „pro forma“ materiálom obce. Celá druhá časť v rozsahu 24 vyučovacích hodín má päť celkov:

- História sociálnych služieb
- Osobnosť jedinca so špecifickými potrebami – biologické, psychické, sociálne a duchovné
- Obec ako sociálny útvar, sociálna skladba obyvateľstva a demografický vývoj
- Sociálne služby v kontexte teórie a praxe
- Analýza sociálnych potrieb občanov, stav a prognóza sociálnych služieb v obci.

Komunitná sociálna práca

V tejto časti vzdelávania sa venujeme už konkrétnej komunitnej sociálnej práci. V úvode tejto časti sa definujú pojmy komunita, sociálny problém, sociálna sieť. Poradenstvo a supervízia majú ako základné metódy sociálnej práce v obci osobitné postavenie v curricule. V treťom celku tejto časti sa venujeme sociálnej práci v obci a v mikroregióne z hľadiska individuálneho, skupinového a nakoniec aj komunitného. Významným dielom tejto časti je stať o využití ľudských zdrojov, kde sa účastníci curricula učia o aktivizácii občanov v obci, o spolurozhodovaní a samorozhodovaní. Sociálny pracovník obce tu získa informácie o práci so špecifickými typmi klientov, ako sú nezamestnaní, seniori, závislí, menšiny, zdravotne postihnutí, utečenci a prostitútky. Tieto špecifické skupiny sme vybrali z toho dôvodu lebo patria k najčastejším, s ktorými sa sociálny pracovník v obci stretne. Komunitná sociálna práca má v tomto curricule 32 hodín výučby a je tvorená týmito základnými celkami:

- Komunita a sociálny problém
  - o Sociálna sieť a práca so sociálnou sieťou
- Poradenstvo a supervízia
  - o Vedenie poradenského procesu
  - o Vlastnosti a osobnosť sociálneho poradcu, jej rozvoj a prevencia proti syndrómu vyhorenia
  - o Význam supervízie

- Sociálna práca v obci a mikroregióny
  - o Sociálna práca s jednotlivcom
  - o Sociálna práca so skupinou a rodinou v obci
  - o Sociálna práca s komunitou v obci a mikroregióny
  - o Využitie ľudských zdrojov a kapitálu – Aktivizácia občanov v obci a mikroregióny, spolurozhodovanie, samorozhodovanie
- Sociálna práca so špecifickými skupinami z pohľadu individuálnej, skupinovej a komunitnej práce
  - o Nezamestnaní
  - o Seniori
  - o Závislí (alkohol a drogy)
  - o Menšiny
  - o Zdravotne postihnutí
  - o Utečenci
  - o Prostitútky

Osobnosť sociálneho pracovníka obce a manažment

Osobnosť sociálneho pracovníka

Tretia časť curricula sa venuje etickému a hodnotovému základu práce sociálneho pracovníka v obci. Sociálny pracovník v obci ako primárna kontaktná osoba pre občanov so sociálnym problémom, musí spĺňať osobné a odborné predpoklady na takto náročnú prácu. V tejto časti sme zadefinovali kompetencie a zodpovednosť sociálneho pracovníka obce a zároveň sme tu vytvorili priestor pre rozvoj základných sociálnych zručností.

Sociálne zručnosti

- o Efektívna komunikácia a empatia – kultúra, medzikulturálna komunikácia, religiozita
- o Zvládanie stresu, riešenie konfliktov
- o Asertivita, spolupráca a delegovanie právomocí
- o Plánovanie času, time-manažment

- Kompetencie a zodpovednosť sociálneho pracovníka
  - o Etické princípy v praxi, etický kódex
  - o Práca v tíme a spolupráca s partnermi, oddeleniami samosprávy

Manažment

Sociálny pracovník obce okrem toho, že je primárnym kontaktom pre občanov obce, mal by pracovať zároveň aj ako manažér sociálnych služieb v obci alebo regióny. Piata časť curricula je práve tou, ktorá poskytuje získanie manažérskych zručností, ale aj informácií o projektovom manažmente a návodom na to, ako vypracúvať projekty. V rámci manažmentu sme sa zamerali hlavne na metódy riadenia sociálnych služieb a sociálnej práce. Celý blok má len 16 teoretických hodín, kde sa poskytnú základné informácie o daných témach.

Blok obsahoval tieto základné témy:

- Sociálny manažment
- Metódy a riadenie sociálnej práce
- Písanie projektov a ich realizácia

Princípy fungovania mimovládnych organizácií

Mimovládne organizácie sú dôležitým partnerom sociálneho pracovníka v obci. Ide hlavne o organizácie, ktoré poskytujú verejnoprospešné služby, najmä v sociálnej oblasti. Sociálny pracovník obce by mal poznať základné fungovanie neziskového sektora v Slovenskej republike, a to z dôvodu efektívneho využívania zdrojov, ktoré tento sektor poskytuje. V 16 - hodinovom bloku o mimovládnych organizáciách boli diskutované nasledovné základné témy:

- Základné charakteristiky a funkcie MNO
- Štruktúra činnosti MNO a ich právne formy
- Špecifiká riadenia a financovania MNO
- MNO poskytujúce sociálne služby – právna úprava, štruktúra poskytovateľov na Slovensku, aktuálne otázky spolupráce so samosprávou
  - MNO zaoberajúce sa komunitným rozvojom a aktivizáciou občanov
  - MNO a obhajoba práv a záujmov špecifických skupín obyvateľstva
  - Rozvojové partnerstvá a úloha MNO v nich

Počítačové zručnosti

Predposledným teoretickým blokom v curricule sú počítačové zručnosti, ktoré v súčasnej dobe patria k základnej odbornej výbave takmer každej pracovnej profesie. V rámci curricula sme sa zamerali na základné počítačové zručnosti a prácu s kancelárskym softwarom. Celý blok mal rozsah 32 hodín, ktoré prebiehali veľmi praktickým spôsobom, pretože všetci sociálni pracovníci obce mali ako pracovnú pomôcku zabezpečený notebook. Tento blok obsahoval:

- Microsoft Outlook
- Microsoft Word
- Microsoft Excel
- Microsoft Power Point

Sociálno-psychologický výcvik

Sociálny pracovník obce by mal mať veľmi dobré sociálne a komunikačné zručnosti, slúžiace k tomu, aby bol schopný dobre vykonávať svoju činnosť v obci. V rámci curricula sme pripravili 32 - hodinový sociálno-psychologický výcvik zameraný na:

1. Verbálnu a neverbálnu komunikáciu
2. Techniky zamerané na sebaopoznávanie
3. Podporovanie a uvoľňovanie emočného seba-vyjadrenia
4. Spätnú väzbu (feedback)
5. Interpersonálna percepcia,
6. Techniky zamerané na empatiu, rozvoj emocionálnych významných a blízkych vzťahov, sociálne vzory
7. Spoluprácu a kooperáciu

Praktický výcvik

V rámci curricula Sociálny pracovník obce sme pripravili veľké množstvo praktických úloh, ktoré vykonávali účastníci priamo v obciach ako zamestnanci obecného úradu. Praktický výcvik mal 1200 pracovných hodín a prebiehal počas 10 mesiacov. Obsah praktického výcviku sme prepojili s teoretickými hodinami, ale zároveň sme ho regulovali pracovnými úlohami, ktoré sme zadávali sociálnym pracovníkom obce. Praktické úlohy mali nasledovné zadania:

Zadanie 1: Spracovanie mapy miestnych orgánov verejnej správy, vrátane vnútornej štruktúry obecného úradu. Nadviazanie kontaktov s ich predstaviteľmi, konzultácie o možnej spolupráci. (Obecný úrad, obecné zastupiteľstvo, úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, pobočka Sociálnej poisťovne, úrad samosprávneho kraja, príp. ďalšie).

Zadanie 2: Vytvorenie úplnej databázy znevýhodnených skupín obyvateľov obce (starší ľudia, osoby so zdravotným postihnutím, rodiny, v ktorých je obec náhradným príjmom dávky a v ktorých sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany, bezdomovci a závislé osoby, osoby po odpykaní trestu a pod. Vytvorenie databázy obyvateľov, ktorým sa poskytujú sociálne služby.

Zadanie 3: Vedenie pracovného denníka.

Zadanie 4: Nácvik komunikačných a facilitačných schopností. Vytvorenie modelovej situácie: napr. prezentácia návrhu riešenia sociálnych potrieb obce pre skupiny užívateľov.

Zadanie 5: Vypracovanie plánu osobného rozvoja

Zadanie 6: Spracovanie analýzy sociálnych potrieb obce. Porovnanie reálneho stavu služieb a potreby sociálnych služieb v obci. Návrh riešenia neuspokojených sociálnych potrieb obce a mikroregiónu.

Zadanie 7: Prezentácia komunitného plánu rozvoja sociálnych služieb obce v power - pointovej podobe.

Zadanie 8: Písanie projektu na realizáciu opatrení komunitného plánu.

Zadanie 9: Vypracovanie dokumentov a postupu pre registráciu mimovládnej organizácie.

Zadanie 10: Vypracovanie prípadovej štúdie sociálnej práce s konkrétnym klientom.

Záver

Curriculum „Sociálny pracovník obce“ je akreditované Ministerstvom školstva SR a majú ho akreditované organizácie Rada pre poradenstvo v sociálnej práci a Asociácia vzdelávania samosprávy. Forma a obsah curricula „Sociálny pracovník obce“ je v tejto forme časovo a finančne náročná a preto v súčasnosti pracujeme na vyhodnotení vzdelávania. Na základe týchto hodnotení spracúvame možnosti flexibilnejšej formy vzdelávania, ktorá by zároveň mohla rozšíriť alebo zúžiť obsah podľa potreby samosprávy.

Priebeh projektu „Zvyšujeme šance...“ nám ukázal tak silné ako aj slabé stránky curricula, a tiež toho, ako by sa dal v budúcnosti realizovať takým spôsobom, aby bol čo najefektívnejší pre samosprávu a obce.

Mgr. Miroslav Cangár pracuje v Rade pre poradenstvo v sociálnej práci. Venuje sa oblasti vzdelávania v sociálnej sfére a v projekte „Zvyšujeme šance...“ bol koordinátorom za RPSP a garantom praktickej časti vzdelávania.

Community social worker – curriculum

“Curriculum of education - Community social worker (1440 hours)” consists of two parts: theoretical (240 hours) and practical (1200 hours). The theoretical part contains following basic domains: Municipalities position in Public administration system in Slovakia, Community social work, Social worker's character and management, Principles of functioning of Non-governmental organizations, Computer skills, Psychosocial training.

Participants of municipal authority whom were within the practical training program wrote down assignments – map of local body in public administration, created database system of people in unfavorable social situations, “social analysis” of community needs, created individual programs, community plan presentation, project or NGOs, case study and work with specific client.

“The Curriculum of education - Community social worker” is Ministry of Education accredited.

Cieľom projektu EQUAL je podpora profesionalizácie sociálnej práce v obciach s menej ako desať tisíc obyvateľmi. Nedostatočnú pripravenosť obecnej samosprávy na výkon sociálnej práce konštatuje aj Národná správa o stratégiách Slovenskej republiky v oblasti sociálneho začleňovania a sociálnej ochrany. Návrh štandardov sociálnej práce je súčasťou mainstreamingových aktivít realizačného tímu v tejto oblasti.

NÁVRH ŠTANDARDOV SOCIÁLNEJ PRÁCE V OBCI

Helena Woleková

Každá odborná činnosť musí spĺňať určité, vopred známe kritériá, ktoré sú predpokladom dosiahnutia očakávaného výsledku. Súbor týchto kritérií vytvára odbornou verejnosťou uznané štandardy práce. Každá profesijná komunita/komora by mala mať vytvorené mechanizmy, pomocou ktorých dohliada na dodržiavanie štandardov svojimi členmi. U pomáhajúcich profesií, medzi ktoré patrí aj povolanie sociálny pracovník, je dodržiavanie štandardov obzvlášť dôležité, pretože pracujú s ľuďmi, ktorí očakávajú kvalifikovanú pomoc.

Štandardy by mali byť pomôckou pre výber uchádzačov o pozíciu sociálny pracovník obce a súčasne aj pomôckou na hodnotenie jeho práce. Na posúdenie predkladáme návrh štandardov sociálnej práce v obci. Návrh je jedným z výstupov projektu. Uvítame každú pripomienku, stanovisko, kritické posúdenie.

¹ PDCS - Centrum pre riešenie konfliktov spolupracuje s Fondom sociálneho rozvoja na príprave štandardov pre komunitných sociálnych pracovníkov (resp. terénnych sociálnych pracovníkov), podľa ktorých sa budú v budúcnosti posudzovať žiadosti na podporu obcí s vylúčenými rómskymi komunitami. Sme radi, že sme boli prizvaní do tejto práce a že môžeme spojiť sily na presadenie myšlienky, aby každá obec mala svojho sociálneho pracovníka. Návrh štandardov sociálnej práce v obci je čiastkovým podkladom pre vytvorenie pracovnej verzie štandardov, určenej pre verejnú diskusiu do júna 2007. Konečná podoba štandardov by mala byť prezentovaná na konferencii v októbri.

Návrh obsahuje 6 štandardov, ktoré sa týkajú: cieľov sociálnej práce v obci, spôsobu vykonávania sociálnej práce v obci, spôsobu práce s klientom, evidencie klientov a ochrany osobných údajov, rozsahu a obsahu sociálnej práce v obci, normatífov pre určenie počtu sociálnych pracovníkov v obci.

1. Ciele sociálnej práce v obci

Cieľom sociálnej práce v obci je poskytnúť odbornú pomoc všetkým obyvateľom obce, ktorí sa ocitnú v nepriaznivej sociálnej situácii a nie sú schopní sami, ani s pomocou rodiny a blízkych osôb nájsť primerané riešenie svojho sociálneho problému. Cieľom sociálnej práce v obci je aj preventívne pôsobiť na rizikové faktory a rizikové skupiny obyvateľov, a tým predchádzať vzniku akútnych krízových situácií.

Kritériá:

1.1 Obec má urobenú sociálnu mapu svojich obyvateľov a pozná potreby jednotlivých sociálnych skupín: rodín, ktoré nezvládajú a zanedbávajú starostlivosť o maloleté deti alebo sú ohrozené stratou bývania, rodín s deťmi, v ktorých nikto nepracuje, rodín (alebo osamelých jednotlivcov), ktorých člen je závislý na alkohole, drogách, hrách a pod., rodín, ktorých členom je osoba s ťažkým zdravotným postihnutím alebo zlým zdravotným stavom, osamelých seniorov, bezdomovcov, atď.

1.2 Obec má identifikovanú vylúčenú komunitu a pozná jej štruktúru a základné potreby.

1.3 Obec má definované konkrétne ciele sociálnej ochrany/prevenie a sociálneho začleňovania obyvateľov.

1.4 Obec podporuje iniciatívy zamerané na komunitný rozvoj.

1.5 Obec deklaruje nediskriminačný prístup pri riešení sociálnych problémov svojich obyvateľov.

2. Spôsob vykonávania sociálnej práce v obci

Sociálna práca v obci je súčasťou starostlivosti o uspokojovanie potrieb obyvateľov obce. Je originálnou kompetenciou obce a súčasne jedným z inštitútov sociálneho systému, prostredníctvom ktorých štát realizuje svoju sociálnu politiku. Obec definuje svoju vlastnú sociálnu politiku aj nad rámec jej zákonných povinností.

Kritériá:

2.1 Sociálnu prácu v obci vykonáva kvalifikovaný sociálny pracovník, ktorý je zamestnancom obce. Sociálnu prácu vykonáva v súlade s príslušnými sociálnymi zákonmi a odbornými poznatkami, so zákonom o správnom konaní, svojou pracovnou náplňou a podľa pokynov starostu obce.

2.2 Sociálny pracovník vykonáva svoju prácu na základe požiadania obyvateľa obce, prípadne iného občana, ktorý je v nepriaznivej sociálnej situácii, na základe rozhodnutia obce, žiadosti Sociálnej poisťovne, územného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, polície, súdu, príp. inej verejnej inštitúcie, na základe podnetu občanov alebo z vlastnej iniciatívy.

2.3 Sociálny pracovník obce pri riešení sociálnych problémov obyvateľov obce veľmi úzko spolupracuje a koordinuje svoju činnosť:

a) s komunitným pracovníkom, ktorý realizuje nezávislý program rozvoja komunity, čím formuje širšie sociálne prostredie v prospech klientov sociálneho pracovníka

b) s pracovníkmi zariadení komunitných služieb pre deti a mládež (nízkoprahové centrum, centrum voľného času), pre rodinu (materské centrum, centrum rodiny či hygienické centrum a pod.) a dospelých jednotlivcov (denné stacionáre a kluby, svojpomocné služby, profesionálne agentúry domácich a ambulantných služieb,...); podieľa sa na tvorbe ich programov, využívajúc vlastné poznatky a skúsenosti o potrebách svojich klientov vo vzťahu k týmto službám;

c) v rámci obce so všeobecnými a odbornými lekármi, učiteľmi materskej a základnej školy, s políciou; vyžaduje informácie a poskytuje informácie o svojich klientoch postupmi, ktoré určujú príslušné zákony; konzultuje nevyhnutné predpoklady a možné dôsledky navrhovaných riešení pre klienta v daných oblastiach;

d) v prípade potreby s odborníkmi špecializovaných poradní a služieb, ktoré majú regionálny charakter; zo strany sociálneho pracovníka má spolupráca charakter žiadosti, odporúčania, konzultácie, sprostredkovania alebo poskytovania informácie o klientovi, príp. charakter sprevádzania klienta k danému odborníkovi;

e) s úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, s pobočkou Sociálnej poisťovne, s úradom samosprávneho kraja, súdom...; uvedené inštitúcie na jednej strane a obec na strane druhej majú právo vzájomne a bez odplaty požadovať zákonom vymedzené údaje a administratívne úkony a môžu si vzájomne vymieňať informácie, ktoré nie sú zákonmi chránené.

Hlavným cieľom spolupráce je nájsť také riešenie sociálneho problému klienta, ktoré bude v súlade s jeho potrebami a žiadosťou.

2.4 Sociálny pracovník obce sa riadi naliehavosťou jednotlivých prípadov a princípom zachovania kontinuity v práci s klientom.

2.5 Vzdelávanie, monitoring a supervíziu zabezpečuje pre sociálnych pracovníkov obcí nezávislé Servisné centrum pre sociálnych pracovníkov, ktoré pracuje na úrovni kraja (alternatíva: na úrovni regionálneho združenia miest a obcí).

3. Spôsob práce s klientom

Sociálna práca s klientom je založená na poradenskom princípe, ktorý vyžaduje rovnocenné postavenie vo vzťahu sociálny pracovník – sociálny klient. Vychádza z potreby aktivizácie klienta a jeho okolia, spolupráce klienta pri analýze sociálnej situácie a formulovaní čiastkových cieľov, ich dosahovaním buduje sebadôveru klienta a jeho schopnosť samostatne riešiť budúce problémové situácie.

Kritériá:

3.1 Sociálna práca v obci sa napĺňa prevažne sociálnym poradenstvom pre obyvateľov. Sociálny pracovník obce sa vo svojej práci riadi najmä pravidlami /kritériami poradenského procesu (viď Eva Mydlíková a kol., Štandardy kvality sociálneho poradenstva).

3.2 Sociálny pracovník vykonáva svoju prácu na základe dohody s klientom, bez ohľadu na to, či o sociálnu pomoc požiadal klient alebo potrebu pomoci identifikoval sociálny pracovník, iná osoba, či inštitúcia. Dohoda môže mať písomnú aj ústnu formu.

3.3 Sociálny pracovník podľa povahy sociálneho problému a želania klienta vykonáva svoju prácu v rôznych sociálnych prostrediach: na obecnom úrade, v domácnosti klienta, v komunitných inštitúciách alebo v otvorenom prostredí, v ktorom sa klient zvyčajne nachádza.

3.4 Potreba sociálnej intervencie vzniká v rôznom čase a na rôznom mieste, preto zamestnávateľ rešpektuje pracovné postupy sociálneho pracovníka a umožňuje mu ich vykonávať v nepravidelnom pracovnom režime v rôznych prostrediach.

3.5 Sociálny pracovník obce aktivizuje a rozvíja potenciálne schopnosti klienta riešiť svoju sociálnu situáciu a primeraným spôsobom zapája do spolupráce širšiu rodinu a sociálnu sieť klienta, aby sa predišlo jeho sociálnemu vylúčeniu a podporilo jeho zotrvanie v prirodzenom sociálnom prostredí.

3.6 Sociálny pracovník spolu s klientom identifikujú prvky ohrozenia v sociálnom prostredí klienta (príp. jeho rodiny). Spolu s komunitným pracovníkom a ďalšími odborníkmi posudzujú možné spôsoby eliminácie tohto ohrozenia, možné spôsoby ochrany klienta a spôsoby jeho zvládania (vyrovnávania sa s ním).

4. Evidencia klientov a ochrana osobných údajov

Sociálny pracovník zhromažďuje, spracováva a uchováva údaje, ktoré sú nevyhnutné pre objektívne posúdenie sociálnej situácie klienta, vedenie poradenského procesu, dosiahnutého výsledku ako aj pre budúce využitie v práci s klientom.

Kritériá:

4.1 Obec má vypracovanú (alebo prevzatú) metodiku evidencie jednotlivých sociálnych prípadov. Záznam o klientovi vedie sociálny pracovník. Záznam je dôverný, bez súhlasu klienta nesmie byť poskytnutý tretej osobe, s výnimkou supervízora. Rozsah údajov má poskytovať dostatok informácií pre prácu sociálneho pracovníka.

4.2 Pokiaľ to vyžaduje charakter sociálnej intervencie alebo sám užívateľ, sociálny pracovník vedie anonymnú evidenciu jeho prípadu.

4.3 Sociálny pracovník spracováva štatistiku sociálnych prípadov pre potreby štatistického informačného systému a pre hodnotenie dosiahnutých cieľov, stanovených v pláne sociálneho rozvoja obce (alebo v inom relevantnom dokumente).

4.4 Ochrana osobných údajov musí byť zabezpečená v súlade s platným zákonom.

5. Rozsah a obsah sociálnej práce v obci

Sociálna práca v obci má podobu prvého kontaktu sociálneho pracovníka s jednotlivcom alebo rodinou, ktorá potrebuje ochranu a pomoc a stanovenia základnej sociálnej diagnózy. V závislosti od konkrétneho prípadu sociálna práca s klientom pokračuje spoločným stanovením cieľov na prekonanie nepriaznivej sociálnej situácie alebo pokračuje sprostredkovaním ďalšej odbornej pomoci od špecializovanej inštitúcie. Špecifikom sociálnej práce v obci s menej ako 15 000 obyvateľmi je univerzálne zameranie sociálneho pracovníka na celé spektrum sociálnych problémov obyvateľov obce, dôraz na aktivizáciu klienta, vysoká miera kooperácie so špecializovanými inštitúciami pri riešení jednotlivých prípadov a dlhodobý monitoring evidovaných sociálnych prípadov.

Kritériá

5.1 Sociálny pracovník obce vykonáva najmä nasledovné odborné činnosti:

a. všeobecne

- vyhľadáva občanov, ktorým treba poskytnúť sociálnu pomoc,
- vykonáva poradenstvo pri riešení rodinných problémov a sociálnych problémov obyvateľov obce

b. v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí

- poskytuje pomoc maloletým v naliehavých prípadoch, najmä ak je život alebo zdravie maloletého v doterajšom prostredí vážne ohrozené,
- chráni maloletých pred škodlivými vplyvmi, ktoré ohrozujú alebo narúšajú ich riadnu výchovu,
- poskytuje výchovnú starostlivosť rodinám, v ktorých je vážne ohrozená alebo vážne narušená výchova dieťaťa a vývoj dieťaťa,
- podieľa sa na obnove rodinného prostredia, z ktorého boli deti vyňaté pre zlyhanie výchovnej funkcie rodiny,
- spolupôsobí pri výkone výchovných opatrení uložených súdom alebo úradom práce, sociálnych vecí a rodiny,
- v prostredí širšej rodiny a obce vyhľadáva a úradu práce, sociálnych vecí a rodiny odporúča občanov vhodných vykonávať náhradnú rodinnú starostlivosť o deti, ktoré musia byť dočasne vyňaté z biologickej rodiny
- monitoruje vývoj rodín, v ktorých prebehla sanácia a poskytuje im podporu
- poskytuje podporu osamelým tehotným ženám a matkám

c) v oblasti krízovej intervencie

- poskytuje pomoc občanom pri zabezpečovaní prístrešia,
- monitoruje rizikové skupiny obyvateľov obce, ktorými sú: odchovanci detských domovov, reedukačných zariadení a zariadení pre výkon trestu mladistvých, absolventi špeciálnych, osobitne internátnych škôl, dospelí po návrate z väzenia, z väzby a podmienenčne odsúdení, osoby po ukončení resocializácie alebo protialkoholického liečby; v prípade akútnej potreby im sprostredkúva špecializované služby krízovej intervencie,
- monitoruje prípady domáceho násillia a poskytuje obetiam základné poradenstvo a sprostredkovanie odborných služieb;

d) v oblasti integrácie osôb so zdravotným postihnutím a seniorov

- podporuje integráciu detí so zdravotným postihnutím do materských a základných škôl obce,
- organizuje odľahčovacie služby pre rodiny, ktoré sa starajú o zdravotne postihnuté dieťa alebo dospelého člena rodiny,
- spolupracuje s inštitúciami zameranými na podporované zamestnanie a bývanie osôb so zdravotným postihnutím,
- zabezpečuje služby na podporu sebestačnosti a nezávislosti života seniorov v ich prirodzenom sociálnom prostredí,
- organizuje alebo sa podieľa na zabezpečovaní spoločného stravovania,
- utvára podmienky na záujmovú činnosť, kultúrnu činnosť a na udržiavanie fyzickej aktivity a psychickej aktivity občanov

5.2 Sociálny pracovník obce vykonáva nasledovné administratívne činnosti:

a) pripravuje návrhy

1. súdu na nariadenie ústavnej výchovy a zrušenie ústavnej výchovy, zrušenie výchovných opatrení uložených súdom, obmedzenie alebo pozbavenie rodičovských práv,

2. úradu práce, sociálnych vecí a rodiny na zrušenie výchovných opatrení uložených úradom práce, sociálnych vecí a rodiny;

b) oznamuje súdu skutočnosti na rozhodovanie vo veciach výchovy a výživy maloletých,

c) pripravuje návrh zmluvy o

1. poskytnutí sociálnej pôžičky občanovi,
2. zabezpečovaní poskytovania sociálnych služieb subjektmi, ktoré poskytujú sociálnu pomoc podľa zákona č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci alebo o zabezpečovaní poskytovania sociálnych služieb inými právnickými osobami, ktoré majú oprávnenie poskytovať sociálne služby a ošetrovateľskú starostlivosť podľa osobitných predpisov,

d) pripravuje rozhodnutia

1. o poskytovaní opatrovateľskej služby podľa § 15 a o úhrade za túto opatrovateľskú službu,
2. o poskytovaní prepravnej služby a o úhrade za túto prepravnú službu,
3. o poskytovaní starostlivosti v zariadení sociálnych služieb, ktoré zriadila obec, o skončení poskytovania starostlivosti v tomto zariadení a o úhrade za poskytnutú starostlivosť v tomto zariadení,

4. v druhom stupni vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni koná a rozhoduje zariadenie sociálnych služieb, ktoré obec zriadila ako rozpočtovú organizáciu alebo príspevkovú organizáciu,

5. o odňatí sociálnej služby, o zastavení poskytovania sociálnej služby, o znížení alebo o zvýšení úhrady za poskytnutú sociálnu službu a o neplatení úhrady za sociálnu službu,

e) pripravuje návrh na zriadenie zariadenia sociálnych služieb uvedené v §18 ods. 3 a 5 a v § 18 ods. 2 a 4 zákona č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci,

f) kontroluje úroveň poskytovaných služieb v zariadeniach, ktoré zriadila obec a v zariadeniach, ktoré zabezpečujú pre obec výkon služieb na základe zmluvy

g) vedie evidenciu občanov, ktorým poskytuje sociálnu pomoc.

6. Normatívy pre určenie počtu sociálnych pracovníkov v obci

Cieľom stanovenia normatífov vybavenosti je vytvoriť objektívny základ pre určenie potreby sociálnych pracovníkov obce, aby výkon a kvalita sociálnej práce neboli ovplyvnené neúmernými požiadavkami na nich.

Kritériá pre výpočet normatífov:

6.1 Základným kritériom pre určenie potrebného počtu sociálnych pracovníkov je počet obyvateľov obce.

Základný normatív: 1 sociálny pracovník na 1 500 obyvateľov.

V prípade, že podiel obyvateľov obce ohrozených sociálnym vylúčením sa významne líši od priemeru v danom kraji alebo na Slovensku, použijú sa na výpočet potrebného počtu sociálnych pracovníkov **doplnkové kritériá sociálnej vylúčenosti** nasledovne:

6.2 Miera nezamestnanosti všeobecne alebo miera nezamestnanosti mladistvých a mladých ľudí do 30 rokov je vyššia o viac ako 20 % oproti priemeru kraja; počet sociálnych pracovníkov = normatív vybavenosti podľa počtu obyvateľov + koef. nezamestnanosti 0.3

6.3 Podiel obyvateľov obce odkázaných na dávku v hmotnej núdzi je vyšší o 10 a viac % oproti priemeru Slovenska; počet sociálnych pracovníkov = normatív vybavenosti podľa počtu obyvateľov + koef. chudoby 0.3

6.4 Podiel mnohodedných rodín s nezaopatrenými deťmi (4 a viac) je vyšší o 10 a viac % oproti priemeru Slovenska; počet sociálnych pracovníkov = normatív vybavenosti podľa počtu obyvateľov + koef. chudoby detí 0.3

6.5 Podiel seniorov na počte obyvateľov je vyšší o 10 a viac % oproti priemeru Slovenska; počet sociálnych pracovníkov = normatív vybavenosti podľa počtu obyvateľov + koef. vylúčenosti seniorov 0.2

Záverečné poznámky do diskusie:

1. Navrhovaná univerzálnosť sociálneho pracovníka obce podporuje nediskriminačný prístup k všetkým obyvateľom obce a tiež ich súdržnosť.
2. Navrhovaná univerzálnosť sociálneho pracovníka obce umožňuje prepojenie a súčasne jasné odlišenie programu (terénnej) sociálnej práce a komunitnej práce vo vylúčenej komunite a v obci.
3. Navrhovaná univerzálnosť sociálneho pracovníka obce a normatívy vybavenosti umožňujú aplikovať model sociálneho pracovníka aj pre združenie obcí. To je dôležité najmä pre menšie obce.
4. Navrhovaná univerzálnosť sociálneho pracovníka obce však z pohľadu väčších miest vyžaduje hlbšiu diskusiu o celkovom usporiadaní inštitúcií sociálneho systému u nás. Návrh predpokladá, že okrem univerzálnych (terénnych) sociálnych pracovníkov pracujú v systéme špecializované odborné inštitúcie (najmä poradenského typu), ktorým sociálni pracovníci v prípade potreby distribuujú svojich klientov. Takéto usporiadanie vyhovuje obciam do 15 000 obyvateľov. U väčších miest nemožno zatiaľ rozpoznať žiadne jednoznačné trendy usporiadania výkonu univerzálnych a špecializovaných činností (aj z toho dôvodu, že nie je vykonaná žiadna analýza súčasného stavu).
5. Rozsah a obsah práce sociálneho pracovníka obce je daný súčasnými kompetenciami obce v sociálnej oblasti.
6. Navrhované doplnkové kritériá a koeficienty vybavenosti pre výpočet potrebného počtu sociálnych pracovníkov v obci vyžadujú ešte

kvantitatívne vyhodnotenie, analýzu dôsledkov a záverečné zhodnotenie. V obciach s vylúčenými rómskymi komunitami je potrebné definovať koeficient vylúčenosti komunity.

Návrh do Nariadenia vlády SR č. 341/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú katalógy pracovných činností pri výkone práce vo verejnom záujme a o ich zmenách a dopĺňaní (s prílohami).

V prílohe č. 1 v časti 16. Samospráva (vyšší územný celok a obec) v 08. platovej triede pracovná činnosť 05 vyžadujúca vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa znie:

Nové znenie:

„05 Terénna sociálna práca na úseku sociálnej prevencie, základného sociálneho poradenstva, vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a na úseku sociálnych služieb vykonávaná sociálnym pracovníkom obce“

Zdôvodnenie:

Obce do 5 000 obyvateľov nemajú špecialistov na vykonávanie jednotlivých agend alebo aplikáciu jednotlivých nástrojov sociálnej pomoci a sociálnej ochrany. Príslušný odborný pracovník musí obsiahnuť celú sociálnu agendu. Súčasne je potrebné, aby sa príslušný odborník jednoznačne svojím pomenovaním odlišil od ostatných odborných zamestnancov obce a jeho pozícia bola pre občanov čitateľná. Preto navrhujeme zaviesť termín „sociálny pracovník“ alebo „sociálny pracovník obce“.

Terénna sociálna práca s občanmi sa vykonáva len na úrovni obce, nie na úrovni vyššieho územného celku. Z toho dôvodu žiadame samostatné ustanovenie len pre úroveň obce.

PhDr. Helena Woleková, PhD.

je riaditeľka nadácie SOCIA na podporu sociálnych zmien, v projekte EQUAL pracuje ako programová koordinátorka a odborná garantka v aktivite - odborné poradenstvo pre obce a mimovládne organizácie.

Proposal of Standards for social work in municipality

In this professional article is author dealing with proposal of standards for social work in the municipality. She is introducing the whole proposal very precisely. The proposal contents 6 standards dealing with: goals of the social work in municipality; the methods of social work in municipality; the methods for work with clients; register of the clients; protection of the personal information of the clients; extent and content of the social work in municipality; norm which will determine the number of the social workers working for the municipality.

Author emphasizes importance of discussion in this area.

SOCIÁLNY PRACOVNÍK OBCE – PRVÉ HODNOTENIE DOPADU

Ľuba Vávrová

Nie je jednoduché zavádzať zmenu a prísť s veľkým projektom, ktorý by mal byť jej nástrojom takejto zmeny. Nie je jednoduché, ak sa o takúto zmenu snaží tretí sektor a pre niekoho iného. Nebolo to jednoduché ani v prípade projektu takého významu a ľudského i politického rozmeru, ako je projekt zameraný na skvalitnenie sociálnych služieb obcí, zvlášť keď tento projekt prišiel „o krok skôr“ ako príslušná úplná legislatíva. Projekt Socie – nadácie na podporu sociálnych zmien v spolupráci s Radou pre poradenstvo v sociálnej práci a Asociáciou vzdelávania samosprávy s názvom *Zvyšujeme šance pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva spoluprácou obcí a neziskových organizácií* mal zásadný význam – dopad v mnohých oblastiach. Prvé hodnotenie dopadu sme zamerali na tri nasledujúce oblasti.

1. Nadácia, občianske združenia a samosprávy

Nadácie sami zriedka robia projekty. Ich hlavnou úlohou je vytvárať priestor na to, aby ich mohli robiť iní. Neznamená to však, že projekty robiť nemôžu. Socia – nadácia na podporu sociálnych zmien uvede ným projektom:

- prišla s novým prístupom a ponúkla obciam možnosť vyškoliť si v priebehu 10 mesiacov vlastných profesionálnych sociálnych pracovníkov.
- projektom vytvorila priestor na financovanie ich práce v obci a zároveň na financovanie ich vzdelávania. Nie je chybou nadácie Socia a ani žiadnej zo zapojených inštitúcií, že sa naše príslušné ministerstvá ešte stále boria so spôsobilosťou zvládnuť odborné riadenie a financovanie projektov EÚ, čím spôsobili, že tok financií ďaleko zaostával za kvalitnou a užitočnou prácou.
- v osnovách vzdelávacieho kurzu vytvorila možnosť prepojenia odbornej problematiky z oblasti sociálnej práce s vedomosťami o fungovaní verejnej správy s hlavným dôrazom na samosprávu s neziskovými organizáciami (s tými, čo môžu a vedia v danej oblasti pomôcť, pretože samospráva nemá a nemusí poskytovať všetky služby sama), s počítačovými zručnosťami a sociálno-psychologickým výcvikom so získavaním nevyhnutných informácií, vytváraním kontaktov a databáz inštitúcií, analýzou situácie v obci z pohľadu potreby poskytovaných služieb vytvorením úplnej databázy znevýhodnených skupín obyvateľov obce, ktorá poslúžila ako výcho-

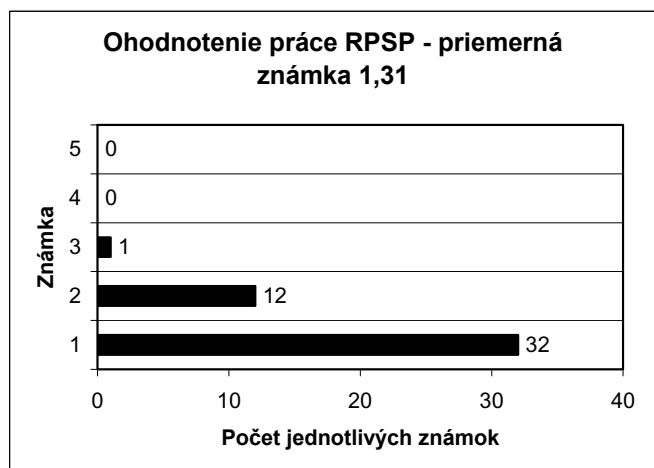
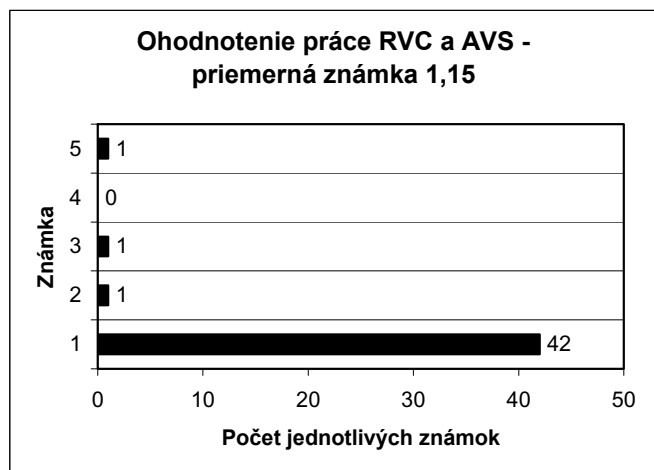
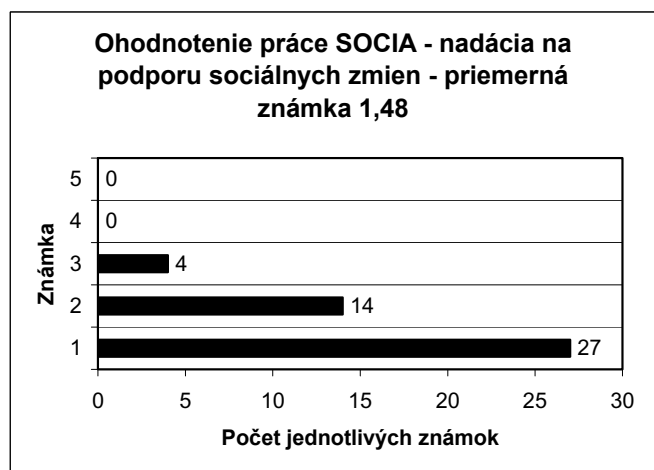

disko pre spracovanie vo väčšine prípadov prvej analýzy sociálnych potrieb obce, so znalosťami z tvorby projektov v danej oblasti. Spektrum vedomostí a zručností doplnili zručnosti z oblasti komunikácie a facilitácie spolu so schopnosťou tvoriť pre seba i svojich klientov plány osobného rozvoja.

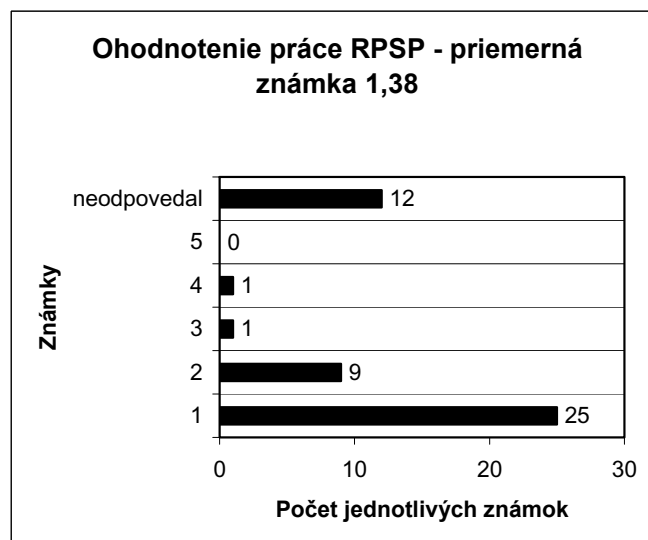
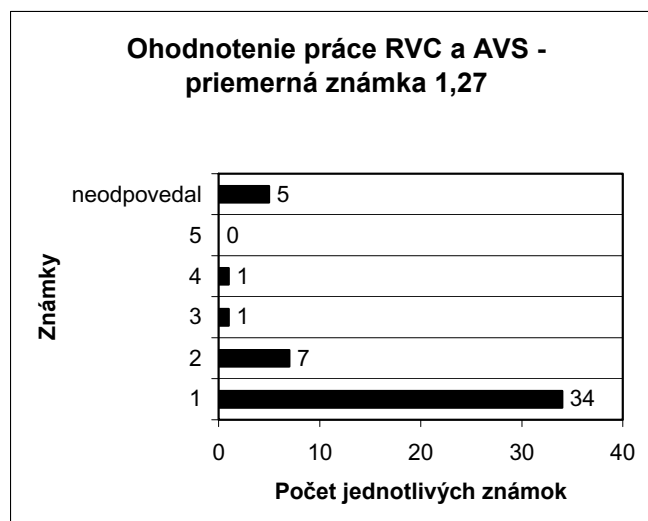
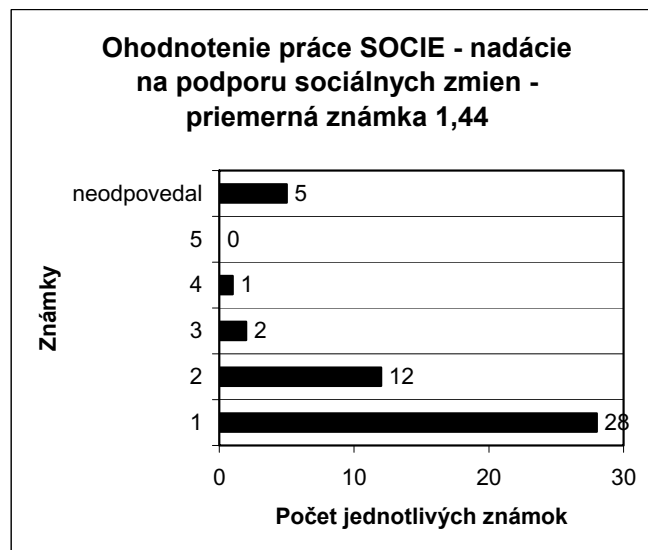
- vytvorila priestor na odborný rast nielen účastníkov ale aj lektorov, ktorí pripravovali osnovy, učili, viedli skupiny, podporovali, konzultovali, lobovali, spájali.
- vytvorila priestor na medzinárodnú spoluprácu a výmenu na úrovni gestorov projektu, odborníkov, účastníkov kurzu, inštitúcií.
- prepájala obce s občianskymi združeniami; umožnila zainteresovaným obciam vymieňať si skúsenosti z riešenia sociálnej práce v obci, aj keď niekedy boli pre obce pálčivejšie otázky financovania účastníka.
- spolu s projektovými partnermi si odskúšala náročnosť partnerstva v praxi.
- spolu so všetkými účastníkmi a celým širokým realizačným tímom (viac ako 50 odborníkov, manažérov a lektorov) pomohla riešiť a vyriešiť mnohé konkrétne sociálne problémy v obciach (viď sprievodné články účastníkov kurzu - projektu), zaviesť nové metódy, techniky a postupy.
- výrazne podporila smerovanie k reálnej zmene štruktúry poskytovaných služieb s dopadom na zmenu organizačnej štruktúry obce, kde bude v budúcnosti jej novou súčasťou sociálny pracovník obce.

V celkovom hodnotení účastníci vyjadrili svoje skúsenosti s jednotlivými partnermi projektu. Podľa môjho názoru v súlade s možnosťami plne poznať všetky mechanizmy a postupy v riadení veľkých projektov. Socia – nadácia na podporu sociálnych zmien, ktorá projekt pripravila, niesla hlavnú zodpovednosť za jeho odbornú kvalitu. Vlastným úsilím udržala projekt v chode. Aj kvôli všetkým problémom spôsobeným nefunkčnosťou riadenia zo strany ministerstiev bola hodnotená o desatinku horšie ako ostatní partneri projektu. Škála hodnotenia je 1 (veľmi dobre) až 5.

20

Hodnotenie starostov zúčastnených miest malo podobnú logiku. Až by sa zdalo, že lepšie je neísť na trh s vlastnou kožou.

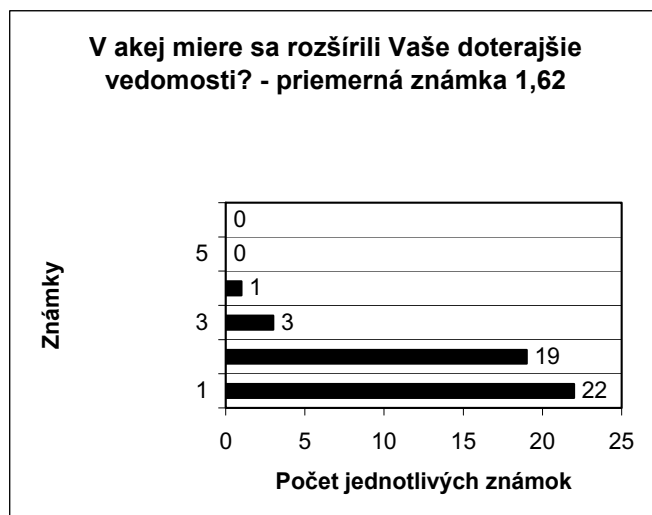
2. Všeobecné hodnotenie kurzu účastníkmi – vzdelávacia, a zároveň nosná časť projektu

Uvádame sumarizované údaje získané zo záverečných hodnotiacich dotazníkov vyplnených účastníkmi kurzu.

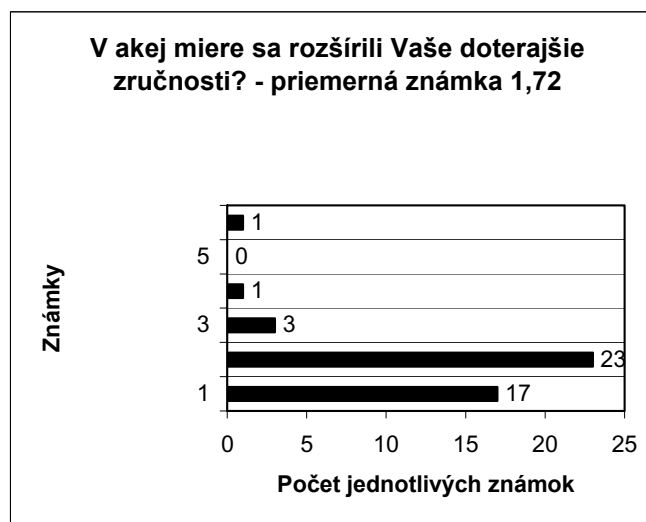
Vybrané komentáre účastníkov

- Pracujem s rómskou komunitou a bez absolvovania tohto kurzu si túto prácu (výkon) nedokážem vôbec predstaviť.
- Získala som aktuálne informácie o sociálnej oblasti, možnosti sociálnej pomoci a zdokonalila som sa vo svojich komunikačných zručnostiach.
- Získala som základy sociálnej práce, zlepšila si zručnosti a schopnosti.
- Umožnilo mi to získať nové vedomosti, spoznať rôzne životné aj sociálne situácie, ktoré lektori používali ako príklady.
- V obciach je nedostatok sociálnej pomoci a poradenstva.

Aké vedomosti si účastníci rozšírili? (vybrané odpovede účastníkov)

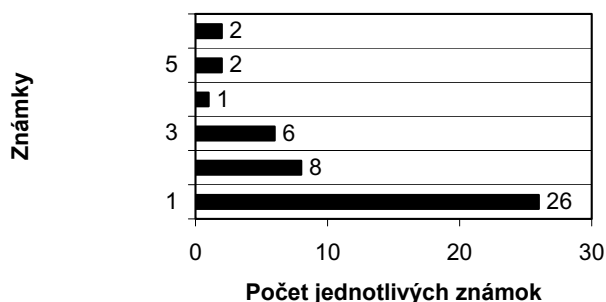
- Písanie projektov, spracovanie analýzy potrieb občanov, práca v komunitách, mám však stále medzery v niektorých oblastiach (právne veci).
- Praktické presadzovanie sociálnej pomoci v spolupráci so štátnymi inštitúciami.
- Ovládam zákony, teóriu práce s klientmi.
- Zistenie mentality rómskeho etnika, ich životné podmienky.
- Sú to predovšetkým vedomosti, čo sa týka sociálne slabších občanov a dávok, ktoré im patria.
- Všetky informácie boli dôležité a použiteľné aj v praktickom živote. Odborná literatúra z oblasti soc. práce mi veľmi pomohla.
- Vedomosti v sociálnej oblasti, v sociálnych službách, terénnej práci.

Vybrané odpovede účastníkov

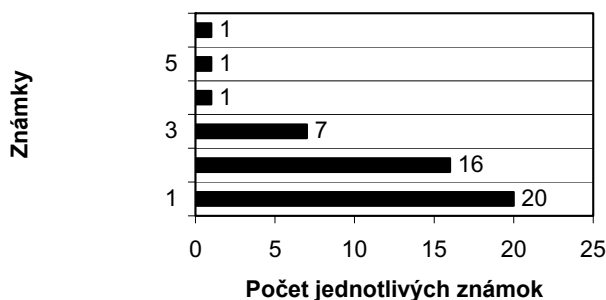
- Komunikácia založená na spolubytí, sebareflexia, naučiť sa aktívne počúvať ľudí.
- Komunikačné zručnosti, ktoré som používala inštinktívne používam cielene, a tak sa stávajú účinnejšími.
- Komunikatívnosť, samostatnosť, sociálne cítenie, kreativnosť.
- Písanie a realizácia projektov, zlepšenie komunikácie, práca s PC, viac kontaktov.
- Vyplňanie rôznych tlačív a veľa som sa naučila na praktických hodinách počítačových zručností.
- Zručnosť vybaviť sociálne zabezpečenie atď.

Vzhľadom na to, že väčšina účastníčok bola z radov nezamestnaných a bez profesionálnej prípravy v danej oblasti, považujeme za významné nasledujúce zistenia:

Zmenili sa Vaše doterajšie postoje k sociálnej práci - priemerná známka 1,72

Konkrétne ako?

- Sociálnu prácu vnímam ako veľmi potrebnú v dnešnom pretechnizovanom svete.
- Podstatne sa nezmenili, snáď iba v tom, že som si uvedomila, že aj táto oblasť sa musí sledovať a riešenia musia byť systémové. Čiastkové riešenia síce povzbudia a potešia, ale na celoplošnej zmene treba tvrdo pracovať.
- Niektorí si za svoju situáciu môžu sami a pomoc dokážu zneužiť, iní sa do zlej situácie dostali bez vlastného pričinenia a kedykoľvek sa to môže stať i mne.
- Sociálnu prácu beriem svedomitejšie, je nutná.

Zmenili sa Vaše doterajšie postoje k znevýhodneným skupinám obyvateľom - priemerná známka 1,86

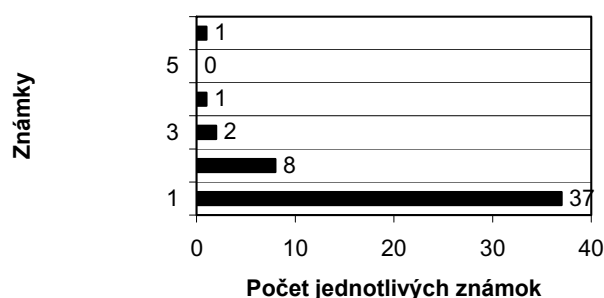
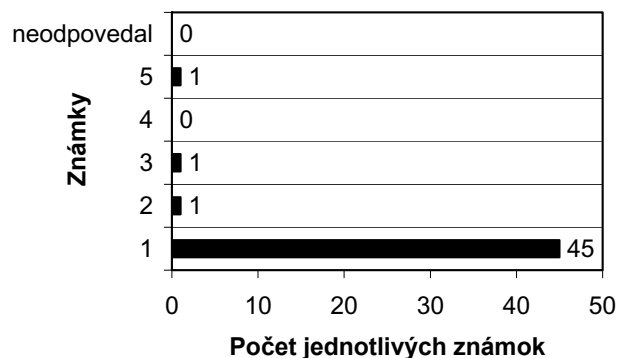
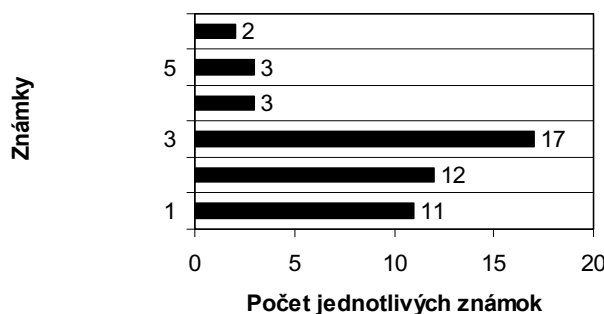
Konkrétne ako?

- Začala som vnímať problémy staručkých ľudí, vidieť potrebu pomôcť im, môj pohľad na obyvateľov rómskej osady sa veľmi zmenil. Som iná v nazeraní na problémy občanov, ktorí to naozaj potrebujú.
- Veľmi sa nezmenili. Môj názor je, že každý má svoje miesto na slniečku a keď tam nemôže sám, treba mu pomôcť, samozrejme vhodným spôsobom.
- Chceme robiť viac pre nich, ale zákony sú brzdy a motivácia slabá.

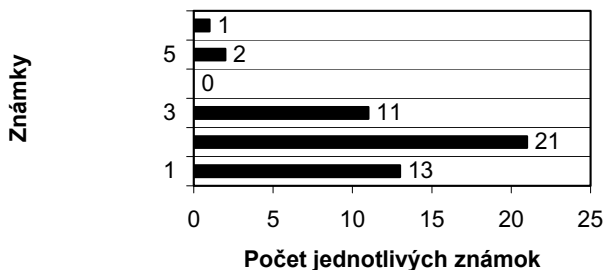
- Menej dôverujem rómskym občanom.
- Som k nim ústretovejšia a zhovievavá, snažím sa ich pochopiť.

3. Všeobecné hodnotenie kurzu zainteresovanými starostami – vzdelávacia, a zároveň nosná časť projektu

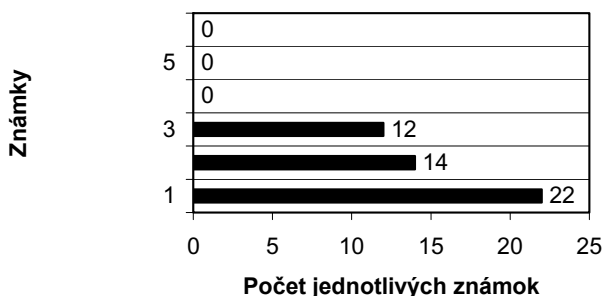
Uvádzame sumarizované údaje získané zo záverečných hodnotiacich dotazníkov rozoslaných starostom všetkých 190tich zúčastnených obcí.

Považujete dnes, s odstupom času, účasť Vašej obce/mesta na tomto projekte za dobré rozhodnutie - priemerná známka 1,34

Je podľa Vás potrebné, aby sociálni pracovníci pred/po nástupe na obecný úrad absolvovali takýto kurz - priemerná známka 1,14

Ovplyvnila účasť obce na projekte zvýšenie záujmu o sociálnu prácu aj u ďalších zamestnancov úradu a volených predstaviteľov samosprávy - priemerná známka 2,45

Pozorujete sám u seba a Vašich spolupracovníkov zmenu doterajších postojov k dôležitosti sociálnej práce pre úspech samosprávy - priemerná známka 2,08

Je informovanosť obyvateľov Vašej obce/mesta o prítomnosti sociálneho pracovníka na úrade dostatočná - priemerná známka 1,79

Ak účasť Vašej obce/mesta na projekte hodnotíte prevažne pozitívne, uveďte nejakú konkrétnu skutočnosť, ktorá by dokladovala tieto pozitívne zmeny

- Podrobné mapovanie potrieb sociálne odkázaných občanov, zdravotne postihnutých a dôchodcov v oblasti bývania, stravovania, zdravotnej starostlivosti a opatrovateľstva.
- Zvýšený záujem o sociálnu oblasť.
- Zvýšený záujem sociálne odkázaných o pomoc zo strany obce.
- Menšia zaťaženosť prednostky OcÚ a starostu obce pri prijímaní stránok, ktoré sa týkajú sociálnej oblasti.
- Operatívna spolupráca s ÚPSVaR – sociálne oddelenie.
- Informácie týkajúce sa zmien v sociálnej oblasti sú aktuálne zverejňované a prístupné vo vlastných obecných novinách.
- Pomoc v oblasti sociálnych dávok a osobitného príjemcu
- Vyplácanie dávok žiakom ZŠ:
- Spolupráca s Klubom dôchodcov.
- Odkázané osoby si žiadali osobnú návštevu sociálneho pracovníka v domácnosti, aby sa v klude mohli rozprávať o svojich problémoch.

- Posilnenie úseku sociálneho pracovníka, ktorý bol vyškolený odborným aparátom.
- Občania majú možnosť poradiť sa o sociálnej otázke na Obecnom úrade s pracovníčkou, ktorá má odbornosť.
- Občania sa s veľkou dôverou obracali s prosbou o pomoc resp. radu na pracovníčku. Tento vzťah pokračuje aj po skončení pracovného pomeru a táto pracovníčka to robí na dobrovoľnej báze.
- Pracovník komunikuje samostatne s ÚPSVaR.
- Dobrá informovanosť a dostupnosť právnych predpisov pre občanov, informácie uverejňované v obecnom občasníku. Sociálna pracovníčka v rámci spolupráce zabezpečovala kontakt medzi sociálnym odborom ObÚ a občanmi našej obce.
- Pravidelné stravovanie detí rómskej komunity v školskej jedálni
- Vyššia informovanosť v sociálnej oblasti.
- Vo väčšej miere terénna práca, hlbší ponor a dôslednejšia analýza príčin sociálnych problémov v konkrétnych rodinách, dozor.
- Vo väčšej miere je realizovaná sociálna politika voči občanom obce, venuje sa viac odkázaným občanom a sociálne slabším.
- Rozhodnutie pripraviť komunitný plán poskytovania sociálnych služieb v subregióne.
- Prehľad o sociálne odkázaných občanoch obce, pomoc občanom v sociálnej núdzi.
- Prevencia pri uhrádzaní sociálnych dávok – postupné vyplácanie v priebehu mesiaca.

- Podiel sociálnej pracovníčky na príprave a spracovaní zámeru a projektu vytvoriť pre občanov Dom sociálnej pomoci (denný stacionár) z bývalej budovy materskej školy s možnosťou stravovania sa a donášky stravy pre sociálne a zdravotne odkázaných občanov obce.
- Dostali sme komplexne vyškolenú sociálnu pracovníčku s potrebnými základmi pre sociálnu prácu.
- Občania nemusia cestovať do okresného mesta, zánik úžery na základe zavedenia inštitútu osobného príjemcu.
- Ľudia začali vyhľadávať sociálnu pracovníčku pri riešení svojich problémov a získavaní informácií v sociálnej oblasti.

Tieto informácie získané od samotných starostov sú najdôležitejšie. Hovoria o dopade projektu s minimálnym časovým odstupom. Sme si istí, že dopad dlhodobiejšieho hodnotenia bude hovoriť o zásadnej pozitívnej zmene.

Uvedené údaje sú získané z nasledujúcich zdrojov:

1. dotazníky účastníkov kurzu, prvé číslo je údaj o vyplnených a odovzdaných dotazníkoch, druhé vyjadruje celkový možný počet dotazníkov. Štrba 11/19; Martin 9/15; Michalovce 9/15; Trenčín 15/17; Prešov 0/15; Iný 1 (dotazníky, ktoré sú nezaditeľné podľa skupiny)
2. dotazníky starostov zapojených obcí, prvé číslo je údaj o vyplnených a odovzdaných dotazníkoch, druhé vyjadruje celkový možný počet dotazníkov. Štrba 15/19; Martin 5/17; Michalovce 9/15; Trenčín 12/17; Prešov 4/17; Iný 3 (dotazníky, ktoré sú nezaditeľné podľa skupiny)

PhDr. Ľuba Vávrová, PhD.

je riaditeľkou organizácie Centrum rozvoja samospráv. V projekte EQUAL bola koordinátorkou aktivít Asociácie vzdelávania samosprávy a odbornou garantkou teoretickej časti vzdelávania.

Community social worker – first impact evaluation – brief initial impact evaluation is focused on 3 main areas: 1. cooperation and partnership between Foundation, NGOs and local self-government 2. and 3. - general evaluation of the project's training part done by participants and done by mayors of involved municipalities together with their comments and suggestions. Information that have been gathered presented great impact of the project on participants, municipalities and mainly citizens. More important impact is expected from the long term perspective.

KURZ PRE SPO OČAMI JEHO ÚČASTNÍKA

Kristína Vachanová

„Zvyšujeme šance znevýhodnených skupín obyvateľstva spolupracou obcí a neziskových organizácií.“, logo vystihujúce projekt na vyškolenie 85 sociálnych pracovníkov obcí a miest Slovenska. Cieľom projektu školiaceho budúcich sociálnych pracovníkov bolo zlepšenie sociálnych služieb v obciach a zároveň vyškolenie kvalifikovaných sociálnych pracovníkov pre potreby obyvateľov miest a obcí. Sociálni pracovníci miest sa teda takmer jeden kalendárny rok (začiatok - september 2005, koniec - jún 2006) zúčastňovali na niekoľkodňových školeniach s rôznou tematikou. Školenia realizované formou mesačných stretnutí a prednášky prebiehali prostredníctvom celodenných blokov s odborníkmi. Kontinuitu a možnosť výmeny skúseností medzi jednotlivými účastníkmi školenia z rôznych oblastí zabezpečoval samotný spôsob priebehu školení. Absolventi spolu trávili nielen celodenné bloky a čas výučby, ale aj večerný

program a mali niekoľko dní na to, aby zvládli tému, ktorá je obsahom školenia. Tento spôsob výučby mal výhodu v tom, že v podstate neobmedzoval čas, ktorý bol témam venovaný a umožňoval tak ich pomerne podrobné preberanie.

Za nevýhodu tohto systému výučby možno považovať len to, že sociálni pracovníci čas obetovaný na učenie nemohli využiť na riešenie problémov vo svojom meste či obci, na druhej strane však získali potrebné vedomosti použiteľné i pri samotnom riešení konkrétnych prípadov v praxi.

Kurz prebiehal súčasne na piatich miestach, v rôznych častiach Slovenska. Týmto sa zároveň vytvorila akási sieť školení, ktoré sa venovali rovnakým témam, ktorých časový i tematický plán zabezpečujú regionálne vzdelávacie centrá. Tie mali za úlohu postarať sa o ubytovanie, zabezpečenie odborných lektorov a naplánovanie časového priebehu každého dňa

školenia. Tematicky boli školenia zamerané na všakovaké zručnosti a schopnosti, ktoré by mal sociálny pracovník zvládať. Témy prednášok boli rozdelené primerane, podľa náročnosti i obsahu. Boli sprevádzané nielen teoretickými poznatkami, ale i praktickými ukázkami a konzultáciou konkrétnych prípadov. Školenia boli zdrojom informácií zo sociálnej oblasti nielen z teoretického hľadiska, či už vysvetľovaním zákonov alebo štúdiom ukážkových sociálnych prípadov, ale i zdrojom praktických poznatkov z úst praktikov. Výhodou bola teda i nepochybne bohatá škála skúseností mnohých školiacich, ktorí svojim študentom neposkytovali len „informácie z kníh“, ale vyučovali aj prostredníctvom vlastných skúseností z práce v rôznych sociálnych oblastiach. V cykle školení sa nezabudlo ani na psychológiu, komunikačné a počítačové zručnosti, či prácu v samospráve a time - management. Kurz teda dokázal jeho účastníkov obohatiť nielen poznatkami, ale i sprostredkovanými skúsenosťami.

V konečnom štádiu je však potom iba na nich, ako dokážu „predať“ získané vedomosti a pomôžu obci či mestu riešiť vlastné sociálne problémy.

A ako kurz „sociálny pracovník obce“ vnímam ako jeho súčasť z pozície školeného pracovníka?

Hoci by sa desaťmesačná doba cyklu školenia mohla zdať dostatočne dlhá na preniknutie do témy sociálnej práce, nemusí to tak byť. Nie je totiž jednoduché sklbiť v takom, hoci časovo dostatočne dlhom horizonte, činnosti a čas lektorov, koordinátorov a samotných účastníkov. A zároveň sa venovať aj takému tematicky rozsiahlemu obsahu školení, aký nám bol ponúknutý na kurze sociálny pracovník obce. Výhodou kurzu a snád i jeho prvoradým pozitívom v množstve ponúk školení pre samosprávy, bolo predovšetkým to, čo dokázal ponúknuť jeho absolventom. Nešlo v ňom o konkrétny recept na dobrú prácu sociálneho pracovníka, ale prvoradým cieľom, ako som ho vnímala ja v roli účastníka, bola predovšetkým jeho flexibilita. Kurz, hoci bol rozčlenený na tézy jednotlivých blokovaných školení, nemal za cieľ

navrhnuť konkrétne postupy riešenia problémov, ale naopak, v každom zo školení bol poslucháčom ponúknutý návrh, možnosť, pohľad či smer riešenia problému. Hoci takýto spôsob výučby, kedy samotný prijímateľ je i tvorcom osnovy, by sa mohol zdať náročnejší než ten, na ktorý bola asi väčšina z účastníkov zvyknutá ešte zo školských lavíc, nemusí tomu byť vždy tak. Možno práve v prípade kurzu pre sociálnych pracovníkov, ktorý by mal slúžiť na začlenenie znevýhodnených obyvateľov miest a obcí do lepšieho života v komunite, bol zvolený náročnejší, ale verím, že hlavne pre rozvoj sociálnej práce v obciach lepší a účinnejší spôsob rozvoja tejto práce.

O čo sú teda bohatšie obce, ktoré sa zapojili do projektu na vytvorenie nových pracovných miest pre sociálnych pracovníkov, alebo ako môžu vnímať dopad projektu jeho prijímateľa. Obce a mestá ktoré využili príležitosť a zapojili sa do projektu „sociálny pracovník obce“ získali možnosť zamestnať kvalifikovaného pracovníka v sociálnej oblasti, a teda sa svojím spôsobom stali i pilotmi tohto projektu. Aj ďalšie smerovanie aktivít vzdelávacích centier a neziskových organizácií zameraných na tvorbu podobných projektov pre samosprávy bude záležať aj od samotných miest a obcí, ktoré boli už do projektu zapojené. V tejto fáze, po skončení výučby blokovaných kurzov, kedy financovanie miezd sociálnych pracovníkov prechádza na samosprávy, bude dôležité popasovať sa s myšlienkou dôležitosti a opodstatnenosti takto novovytvorených pracovných miest.

Pokračovanie, udržateľnosť a životnosť myšlienky projektu sú teda nielen v rukách tvorcov projektu nadácie Socia, Rady pre poradenstvo v sociálnej práci, regionálnych vzdelávacích centier, ale i v rukách 85 obcí a miest Slovenska, ktoré dostali prostredníctvom našej práce sociálnych pracovníkov príležitosť pomôcť vytvoriť lepšie životné podmienky pre všetkých obyvateľov. Z pozície nás, sociálnych pracovníkov stojí pred nami výzva, ktorou nás oslovili realizátori projektu, starostovia, primátori už pred samotným začiatkom našej desaťmesačnej práce. Keď sme

totiž vstupovali do projektu, mnohí z nás o sociálnej práci nevedeli viac ako len teoretické útržky či frázy. Pre mňa možno práve výzva: „Akí ste vy, taká bude i vaša sociálna práca“ znamenala od samotného začiatku, kedy som mala možnosť privoňať k sociálnej práci akúsi definíciu, aj vďaka ktorej som vedela lepšie pochopiť význam a obsah jednotlivých prednášok, rozprávanie lektorov, zmysel zhotovených prác, problémy a radosti mojich klientov i samotné úspechy a neúspechy v mojej práci. Počas desiatich mesiacov som sa naučila mnohé veci, ktoré by som nenašla v žiadnej knihe, zákone alebo na internete. Načerpala som skúsenosti, ktoré rozšírili môj obzor

viac ako na inom mieste, v inej práci. Naučila som sa viac pracovať s ľuďmi a snažiť sa pochopiť ich postoje a reakcie...a v neposlednom rade som sa naučila viac pracovať i so sebou...

Pred desiatimi mesiacmi som zmenila svoju starú prácu, dnes však viem, že práve moja nová práca zmenila mňa. Verím, že i vďaka tejto mojej práci sa mi podarí urobiť aspoň malý krôčik vpred na ceste k lepšiemu životu i v našom meste.

Ing. Kristína Vachanová

Pracuje jako sociálna pracovníčka obce na mestskom úrade v meste Leopoldov.

26

Training seminar for community social worker from participant view

Author of the article briefly describes project: "Enhancing Prospects of Disadvantaged Groups of Citizens Through Co-operation of Municipalities and NGOs". She describes the practical side of the project – its content, coordinators... as well as she is presenting her own experience as a participant of the project. Her evaluation of the project (training seminar), is very positive. She really enjoyed the creativity of the lecturer, where participants found themselves involved and active in the educational process. There were 85 participants of the training seminar, Here is the challenge waiting for them, to implement all their knowledge and skills of social worker in their own town.

MOJA CESTA K SOCIÁLNEJ PRÁCI V OBCI – OČAMI SOCIÁLNEJ PRACOVNÍČKY Z VÝCHODU

Eva Idčanová

Projekt „Zvyšujeme šance znevýhodnených skupín obyvateľov spoluprácou obcí a neziskových organizácií“ bol prezentovaný vo viacerých médiách a zároveň sa o ňom môžete veľa dozvedieť aj na internetovej stránke www.spo.sk. Ako jedna z 85 absolventov tohto kurzu vám chcem opísať môj pohľad naň, zoznámiť vás s mojou rodnou obcou, prostredníctvom, ktorej som sa do kurzu zapojila a oboznámiť vás s prácou sociálneho pracovníka, ktorú v súčasnosti aj po skončení kurzu vykonávam.

Pochádzam z obce Poproč na východe Slovenska. Naša obec s 2780 obyvateľmi sa rozprestiera pod majestátnou Kojšovskou hoľou, neďaleko mesta Košice.

V máji 2005 ma pani starostka Ing. Iveta Komorová Hiľovská oslovila ako vytipovanú nezamestnanú uchádzačku z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a ponúkla mi možnosť zúčastniť sa projektu „Sociálny pracovník obce“. Ponuka to bola zaujímavá, a tak som sa ju rozhodla prijať.

V júni som v Prešove pred zástupcami jednotlivých organizácií, ktoré na projekte participovali (nadácia SOCIA – nadácia na podporu sociálnych zmien, Asociácia vzdelávania samosprávy, Rada pre poradenstvo v sociálnej práci) absolvovala vstupný

pohovor, na ktorom som uspela, no zároveň ma čakali písomné skúšky v rámci doplnenia informácií zo sociálnej práce. Po ich úspešnom absolvovaní som v septembri 2005 nastúpila do pracovného pomeru na Obecný úrad v našej obci na dobu 10 mesiacov (počas trvania kurzu, to bolo jednou z podmienok zapojenia obce do kurzu), kde prebiehala praktická časť kurzu. A spolu s ďalšími 16 skvelými ženami sme v rámci projektu tvorili prešovsko-košickú skupinu.

Vzdelávanie prebiehalo jedenkrát mesačne formou 3 – 4 dňových stretnutí, kde sme získavali teoretické vedomosti z rôznych oblastí, nadobúdali zručnosti prostredníctvom cvičení a vzájomne sme si vymieňali svoje skúsenosti z oblasti sociálnej práce. Následne sme mali možnosť získané informácie aplikovať aj v praxi – v obci. Overovanie vedomostí prebiehalo formou testov a výstupov v podobe vypracovania rôznych zadaní. Boli to náročné dni, plné nových informácií, sebapoznávania, bolo potrebné maximálne sa sústrediť, aby sme nasali čo najviac informácií. Veľakrát sme boli fyzicky prítomné na kurze, no myšlienkami mnohé z nás boli pri svojich klientoch a prežívali s nimi ich neľahké chvíle. Aj toto svedčilo o tom, že práca sociálneho pracovníka nie je ľahká, v mnohých prípadoch nie je ľahké odosobniť

sa. Vďaka výborným lektorom, sme sa však učili zvládať aj takéto situácie. Touto cestou sa im chcem poďakovať za ich prístup k nám, za odbornosť, o ktorú sa s nami podelili, za ústretovosť, ochotu kedykoľvek riešiť situácie, v ktorých sme sa nachádzali.

10 mesiacov ubehlo ako voda a nás čakala záverečná skúška, ktorá pozostávala z obhajoby prípadovej štúdie (postup práce s klientom pri riešení problému) a z napísania projektu.

A začiatky v obci? Boli ťažké: zmapovať sociálnu situáciu v obci - obyvateľov a ich problémy, dostať sa do povedomia občanov a získať si ich dôveru, vysvetliť im funkciu sociálneho pracovníka, že som tu pre nich a chcem im pomôcť riešiť ich problémy, mnohí občania boli a sú nedôverčiví, nechcú si pripustiť, že majú problém a potrebujú pomoc, preto ju odmietajú. V obci nie je taká anonymita ako v meste, tu každý každého pozná a preto si svoje súkromie úzkostlivo strážia. Niektorí sa však otvorili, privítali pomoc a dnes sú mojimi klientmi.

Veľmi ťažké pre mňa bolo a ešte aj v súčasnosti je nadviazať spoluprácu s niektorými odbornými inštitúciami. Keďže sociálny pracovník je pracovník prvého kontaktu, dôležité je, aby spolu s klientom správne zadefinovali problém a hľadali možnosti jeho riešenia. V mnohých prípadoch je na jeho vyriešenie potrebné, aby klient navštívil inú inštitúciu a využil pomoc odborníka, preto je nevyhnutné poznať rôzne inštitúcie, ich činnosť, kontaktné osoby. Asi najťažšie sa mi nadväzovali kontakty so štátnymi inštitúciami, zaskočila ma neochota zamestnancov poskytnúť základné informácie. No nevzdala som sa, stále sa im pripomínam a dnes je už spolupráca podstatne lepšia.

Moje prvé kroky v obci v rámci nadviazania spolupráce viedli do základnej a materskej školy, do domova dôchodcov, oslovila som spolok Slovenského červeného kríža, sestričky z Agentúry domácej ošetrovateľskej služby, lekárov pôsobiacich v obci. Dala som im o sebe vedieť, oboznámila som ich s

náplňou mojej práce. Prví klienti za mnou začali prichádzať s opatrnosťou a neistotou, väčšinou chceli len informáciu. Poskytovanie informácií sa neskôr rozšírilo na poskytovanie poradenstva, pomoc pri písaní žiadostí, životopisov, vydávanie potvrdení, niektorí ma požiadali o sprostredkovanie návštevy na konkrétnom úrade, ale aj o sprevádzanie na príslušný úrad. Podnety začali prichádzať aj zo školy- záškoláctvo, problémy so správaním, nasledovali prvé návštevy domácností a šetrenia sociálnej situácie. Pridelená mi bola agenda opatrovateľskej služby, funkcia osobitného príjemcu, písanie posudkov na ÚPSV a R. Databáza mojich klientov sa rozširovala aj terénnou prácou, popri návštevách domácností v rámci šetrení či vykonávaní kontroly opatrovateliek, som stretávala veľa ľudí, mnohí boli pri stretnutiach na ulici otvorenejší ako pri návšteve na obecnom úrade. „Jednorázových“ klientov, ktorí sa potrebujú informovať, je však podstatne viac ako tých trvalých.

Jedným z mojich prvých klientov, ktorého životnú situáciu, v ktorej sa nachádzal, som aj osobne veľmi prežívala, bol prípad bezdomovca. Tento klient ma naučil byť pripravenou na všetko, zároveň som pochopila, prečo je dôležité odosobniť sa. Hoci je to v niektorých prípadoch ťažšie, ako očakávam, snažím sa. Mojm prvým pocitom, keď prišiel na obecny úrad, bolo prekvapenie. Bezdomovec? V meste áno, ale na dedine? Akosi som žila v presvedčení, že na dedine sa takýto prípad stať nemôže. Druhým pocitom bol strach. Ako mu rýchlo a „účinne“ pomôcť? Rýchlo preto, lebo sa „objavil“ krátko pred vianočnými sviatkami (z Čiech odkiaľ, ako tvrdil, ho vyhostili, sa vrátil do miesta trvalého bydliska – do obce). Vianoce – čas kedy by nikto nemal byť sám, a on bol bez prístrešia, bez finančných prostriedkov, bez rodiny, známi mu odmietali pomoc. Našou spoločnou prioritou bolo urýchlene riešiť jeho ubytovanie (keďže tu existovala obava o jeho život) a súčasne nájsť miesto, kde by mohol stráviť vianočné sviatky.

Po dlhých telefonátoch a po absolvovaní rôznych vyšetrení, nakoľko sme nevedeli odkiaľ presne prichádza (pravdivosť jeho tvrdení sme neskúmali) sa nám podarilo umiestniť ho v zariadení charity v krajskom meste. Klient bol ochotný spolupracovať a pracovať na zlepšení svojej situácie, s umiestnením súhlasil, nakoľko toto zariadenie, ponúka ľuďom, ktorý sa ocitli v takejto životnej situácii nielen nocľah, či možnosť denného pobytu, ale hlavne odborné poradenstvo, odbornú pomoc, ale aj prácu. Naš prvotný cieľ bol splnený a Vianoce mali pre mňa inú príchuť. Pri riešení tohto prípadu som mala možnosť spoznať rôznych ľudí (obyvateľov obce, lekárov, pracovníkov rôznych inštitúcií) a ich jednotlivé prístupy k človeku-bezdomovcovi. Prekvapili ma nemilo, ale i milo.

Práca sociálneho pracovníka je ťažká, no zároveň krásna a obohacujúca. Pociť, keď vám niekto poďakuje za pomoc, hreje. Tým, že každý klient je špecifický, získavam stále nové informácie z rôznych oblastí podľa klientovho problému.

Naša obec v roku 2005 získala štátne finančné prostriedky na rekonštrukciu budovy, ktorá dnes slúži ako Komunitné centrum. Práve tento projekt nadviazal na projekt „Sociálny pracovník“, a tak som po ukončení kurzu zostala v obci pracovať ako komunitný sociálny pracovník. Naše komunitné centrum slúži všetkým obyvateľom obce bez rozdielu. Aktivity plánujeme vo viacerých oblastiach, zamerané budú na jednotlivcov, ale i skupiny. Prvou oblasťou je sociálna práca, kam spadá poskytovanie sociálneho poradenstva, práca s jednotlivcami a rodinami. A práve táto oblasť nadväzuje na moju doterajšiu činnosť, v ktorej pokračujem. Venovať sa budeme aj našim nezamestnaným občanom, pretože aj napriek blízkosti krajského mesta je v našej obci, podobne ako v mnohých obciach východného Slovenska, značná miera nezamestnanosti. Veľa občanov je dlhodobo nezamestnaných a práve im chceme poskytovať pracovno-právne poradenstvo, poskytnúť pomoc v prípade, ak sa rozhodnú založiť si podnikateľskú činnosť, pomôcť im pri orientovaní sa na trhu práce, umožniť im vzdelávať sa, rekvalifikovať, aby mali väčšiu šancu byť pracovne aktívni.

V súčasnosti nadväzujeme spoluprácu s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, spolupracujeme už s personálnymi agentúrami, s miestnymi podnikateľmi, mapujeme voľné pracovné miesta. Spolupráca s inými organizáciami je ďalšou z oblastí, na ktorú sa zameriavame. V rámci skupinovej komunitnej práce sa snažíme vytvárať priestor jednotlivým komunitám určené na vzájomné stretnutia a spoznávanie sa, na kultúrne a športové akcie. Veľmi dôležitou oblasťou je práca s deťmi a mládežou, ktorá je ohrozená delikvenciou. Poskytnúť im poradenstvo predovšetkým v oblasti užívania návykových látok, sexuality, medziľudských vzťahov. Organizovať pre nich výchovné, vzdelávacie a aktivizačné programy, umožniť im zmysluplne tráviť voľný čas. Aj takto chceme pomáhať a zároveň skvalitniť život v obci našim obyvateľom.

V závere sa chcem poďakovať kolegyniam z kurzu, za vytvorenie výborného kolektívu, za atmosféru, ktorú sme si vytvárali na našich stretnutiach, za vzájomnú podporu, za rady a skúsenosti, za pomoc pri riešení problémov nielen pracovného, ale častokrát aj súkromného charakteru a tiež za priateľstvá, ktoré trvajú aj po ukončení kurzu. Aj v ich mene si dovoľím tvrdiť, že kurz, ktorý sme absolvovali, dal veľa nám aj našim obciam. Ani jedna z nás nebola počas tých 10 mesiacov na svojom úrade zbytočná, a to svedčí o tom, že sociálny pracovník v obci, meste, mestskej časti, má svoj význam. Veď v každej obci, meste či mestskej časti sa nájde osamelý senior, rodina s malým záškolákom, alebo rodina, ktorá zanedbáva starostlivosť o dieťa, či občan nachádzajúci sa v krízovej životnej situácii. Títo možno nevedia, ako svoj problém riešiť, alebo nepoznajú všetky možnosti jeho riešenia. A na to sme tu my - sociálni pracovníci. Poradiť, usmerniť, vysvetliť, pomôcť vybaviť, alebo len vypočuť, mnohí sa potrebujú len vyzroprávať - „ventilovať“ - aj takto pomáhame.

Eva Idčanová

Pracuje ako sociálna pracovníčka obce v komunitnom centre v obci Poproč.

How was my journey to community social work

Social work is really difficult, but at the same time great and rewarding. It is a wonderful feeling when somebody is grateful for what you have done. Community social worker for Poproč describes her beginnings and the process of work in her hometown. In fact in the beginning it was not easy since she had to monitor social situation in the community and gain the citizens trust. The social worker provided various services: providing basic information, advising services and guidance with problems solving at the offices, "entrustment to the agency of day care service, individual receiver" and writing references for employment exchange. One of the social's worker first clients was one homeless person whom she helped to find an accommodation. In 2005 Poproč community gained financial support for community center reconstruction where the social worker currently works.

SOCIÁLNA PRÁCA ZNAMENÁ KONAŤ DOBRO

Pred desiatimi mesiacmi sa začala realizácia projektu „Zvyšujeme šance znevýhodnených skupín obyvateľstva spoluprácou obcí a neziskových organizácií“. Financoval ho Európsky sociálny fond, realizátormi boli SOCIA -nadácia na podporu sociálnych zmien, Asociácia vzdelávania samosprávy a niektoré regionálne vzdelávacie centrá a tiež Rada pre poradenstvo v sociálnej práci. V rámci spomínaného projektu pôsobila v MČ Šaca ako sociálna pracovníčka pani Danko Cuperová.

* Ako hodnotíte svojich desať mesiacov pôsobenia v našej mestskej časti?

- Za desať mesiacov mapovania sociálnej situácie našich spoluobčanov sa vyskytli problémy, ktoré bolo a je potrebné riešiť. A nie sú to len problémy našich rómskych spoluobčanov, ale sú tu skupiny ľudí - zdravotne ťažko postihnutí, seniori, opustení starí a chorí ľudia, zanedbávané deti, týrané ženy a muži, drogov závislí spoluobčania, nezamestnaní, bezdomovci, ktorým je potrebné tiež sa v nemalej miere venovať. Databáza 76 klientov (t.j. tých, ktorí navštívili sociálnu pracovníčku viac ako raz), ktorú som si vytvorila počas môjho pôsobenia, zahŕňa nielen nevyriešené, ale aj vyriešené prípady a prípady, ktoré sú v štádiu rozpracovanosti. Na MÚ prichádza veľa jednorázových klientov, ktorým stačí len to, aby boli vypočutí.

* Čomu konkrétne sa teda sociálny pracovník venuje?

- Konkrétne som sa venovala poradenstvu v sociálnej oblasti, terénnej práci, kam patrí napríklad vyhľadávanie ľudí, ktorí potrebujú pomoc a nachádzajú sa v sociálnej a hmotnej núdzi, sociálne šetrenia v domácnosti, práca s neprispôsobivými a znevýhodnenými rodinami, návštevy starých a chorých ľudí, spolupráca s detskou pediatrikou pri zanedbávaní zdravotnej starostlivosti o dieťa. Sociálna práca je širokospektrálna oblasť pre všetky vekové kategórie, takže sa venujem aj umiestňovaniu do domova dôchodcov a domova sociálnych služieb, riešeniu životnej situácie nezamestnaných, bezdomovcov, spolupracujem pri sanácii rodinného prostredia, pri návrate detí z detských domovov, venujem sa protidrogovej prevencii... je toho dosť.

* Máte nejaké predstavy o tom, čo je v tejto oblasti nevyhnutné v najbližšej budúcnosti?

- Myslím, že v najbližšom období bude treba podrobne zmapovať rómskych spoluobčanov, bývajúcich na Námestí oceliarov, v každom jednom byte

29

- počet občanov, počet detí. Starí, osamelí a ťažko zdravotne postihnutí občania potrebujú pravidelné návštevy. V Klube dôchodcov by bolo potrebné rozvinúť ďalšie aktivity - kurz sebaobrany, cvičenie pre seniorky a seniorov, vychádzky do prírody a mnohé ďalšie podľa dopytu, no a o niečo neskôr začať prevádzkovať opatrovateľskej a prepravnej služby pre obyvateľov MČ, ktorá by slúžila chorým, bezvládnym, starým a ostatným občanom, ktorí by to potrebovali. Chcela by som rozbehnúť tzv. „Výchovné vzdelávacie tábory“ - jednodňové určené pre problematické rodiny nachádzajúce sa v hmotnej a sociálnej núdzi, zamerané na osvetu v každej oblasti života, teda hygiena, antikoncepcia, záškoláctvo, domáce hospodárenie, domáce násilie, drogy a iné závislosti. Vhodné by bolo vybudovanie nocľahárne a vývarovne pre najslabšie sociálne vrstvy.

* Niektorí ľudia možno majú problémy, ale nechcú požiadať o pomoc z rôznych dôvodov. Možno úradom nedôverujú alebo sú príliš hrdí, možno príliš submisívni... čo im odkázete?

- Mojou prvoradou úlohou je hľadať spolu s klientami riešenia a východiská z ich ťažkej životnej situácie. Naviesť ich, poradiť im, usmerniť ich a aktívne zapojiť do vyriešenia a zvládnutia svojho problému. Nemyslím, že by mali riešenie svojich problémov odkladať na neskôr, lebo je možné, že už zajtra budú mať z jedného problému dva. Spoločnými silami to ide, keď sú okolo vás ľudia s vôľou chcieť pomôcť.

Na otázky J. Jaššovej odpovedala D. Cuperová (Prevzaté zo Šačanských novinečiek 6/2006 s dovoľením MÚ Šaca)

PRÍPADOVÉ ŠTÚDIE SOCIÁLNYCH PRACOVNÍKOV OBCE

Jednou zo záverečných úloh sociálnych pracovníkov obce v rámci vzdelávania bolo spracovanie prípadovej štúdie práce s občanom. V časopise Integrácia sme sa rozhodli prezentovať Vám tri z 85 prípadových štúdií. V prezentovaných prípadových štúdiách popisovali autori prácu s rodinou, kde stará matka vzala do svojej starostlivosti vnuka, o ktorého sa jeho rodičia nestarali, prácu s bezdomovcom, ktorý mal závažné zdravotné problémy a žil v neprimeraných sociálnych podmienkach a na záver prácu s týranou matkou a dieťaťom, ktorým sociálna pracovníčka pomáhala dostať sa z kritickej životnej situácie. Výber dobrých príkladov prípadových štúdií z praxe by mal v dohľadnom čase výjsť vo forme publikácie. Z dôvodu ochrany osobných údajov neuvádzame mená autorov, názvy obcí a zároveň sme zmenili aj osobné údaje občanov, ktorým bola poskytnutá pomoc od sociálnych pracovníkov.

30

STARÁ MAMA

ALEBO

NIE JE LAHKÉ STARAŤ SA O VLASTNÉHO VNUKA

Prvý kontakt sociálnej pracovníčky obce s pani Boženu bol náhodný. Stretli sa na chodbe obecného úradu, kde sa pani Božena chcela informovať ohľadom príspevku na stravu pre svojho vnuka. Zamestnanec obecného úradu, ktorý má v pracovnej náplni dotácie na stravu a školské pomôcky, mal dovolenku. Sociálna pracovníčka obce oslovila pani Boženu, predstavila sa jej a zároveň ju informovala o svojej pracovnej pozícii - sociálny pracovník obce, ktorého jedným z cieľov je poskytovať sociálne poradenstvo. Pozvala ju do svojej kancelárie ...

Klient

Pani Božena je päťdesiatpäťročná vdova z dediny niekde na Slovensku. S manželom, ktorý umrel pred dvoma rokmi, majú tri dospelé deti - dvoch synov a jednu dcéru. Dcéra Ivana, slobodná mamička, má 35 rokov a je matkou vnuka Dušana, ktorý je od roku 2005 zverený do výchovy starej mamy. Božena

Prípadová štúdia popisuje zložitosť právnych predpisov a potrebu dodržiavať správne postupy a termíny. Občan nemá šancu sa v nich vyznať. Sociálny poradca dokáže výrazne zvýšiť orientáciu občana v právnych predpisoch a postupoch, poradí najefektívnejší spôsob riešenia daného problému. Uvádzaný príklad je z oblasti sociálnoprávnej ochrany dieťaťa a náhradnej starostlivosti oň.

býva spolu s vnukom, svojím mladším synom a jeho manželkou v poschodovom rodinnom dome. Vzťah pani Boženy a vnuka Dušana je veľmi dobrý a nemajú medzi sebou žiadne problémy. Dušan má zariadenú vlastnú izbu. Mladší syn pani Boženy a jeho manželka pracujú v zahraničí, kde trávajú väčšinu času a finančne vypomáhajú pani Božene. Starší syn pani Boženy býva spolu so svojou rodinou v neďalekej obci. Dcéra Ivana istú dobu bývala s matkou pod jednou strechou. Ivana po pretrvávajúcich konfliktoch odišla od rodiny a neudržiava s ňou kontakt. Pani Božena dlhé roky pracovala v Čechách ako robotníčka. Teraz je nezamestnaná, ale na úrade práce evidovaná nie je.

Popis situácie

Na stretnutí so sociálnou pracovníčkou obce pôsobila pani Božena bezmocne a snažila sa jej vysvetliť, že požiadala súd o zverenie vnuka do svojej výchovy a určenia, aby jeho rodičia boli povinní prispievať na neho výživným. Napriek tomu však nedostáva od jeho rodičov žiadne peniaze. Vnuk sa narodil mimo manželstva a rozsudkom okresného súdu bol najskôr zverený do výchovy matky. Dušanov otec bol zaviazaný prispievať na jeho výchovu

výživným 500,- Sk mesačne. Otec maloletého sa nachádza na neznámom mieste, o Dušana sa nezaujíma a na jeho výživu neprispieva. Matka maloletého, Ivana odišla v septembri 2004 za prácou do Českej republiky. Od svojho odchodu sa rodine neozvala a neprispela na výživu maloletého. V júni 2005 súd rozhodol o zverení Dušana do výchovy starej mamy Boženy a o povinnosti rodičov prispievať na výživu maloletého (každý po 650,- Sk mesačne). Zároveň súd rozhodol aj o povinnosti zaplatiť dlh na ročnom výživnom za 5 mesiacov. Túto povinnosť si rodičia maloletého neplnia. Božena sa vyjadrila, že vnuk je žiakom druhého ročníka ZŠ, bude mať 8 rokov a do školy mu kupuje školské pomôcky. Keďže Dušan sa stravuje v školskej jedálni, platí aj stravu a nakupuje oblečenie pre vnuka. Príjem pani Boženy je len vdovský dôchodok vo výške 5 120,- Sk a poberá dávku – prídavok na dieťa vo výške 540,- Sk. Problémy nastávajú, keď pani Božena vyplatí náklady za energiu a dostane sa do finančnej tiesne. Vtedy jej finančne pomáha mladší syn, ktorého však nechce zťažovať a nechce byť závislá len na jeho pomoci, keďže si už založil vlastnú rodinu. Podľa vyjadrenia pani Boženy sa jej dcéra nachádza niekde v Českej republike, no nevie presnú adresu. Pani Božená má vedomosti o tom, že jej dcéra Ivana žije s bezdomovcom.

Pani Božena v rozhovore so sociálnou pracovníčkou obce povedala, že chce, aby rodičia jej vnuka pravidelne platili výživné, a tým jej pomohli zabezpečiť pre vnuka základné potreby do školy. Pani Božena chcela zároveň podať trestné oznámenie na rodičov pre neplnenie si vyživovacej povinnosti, ale na polícii jej povedali, že musí počkať. Trestné oznámenie môže podať vtedy, keď rodičia nebudú platiť výživné počas troch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku o povinnosti platiť výživné. Tri mesiace ešte neuplynuli a skutočnosť, že výživné neplatili pred vynesением rozsudku, sa neberie do úvahy.

Riešenie prípadu

Sociálna pracovníčka obce si spolu s pani Boženu stanovili nasledovné ciele a stratégie na riešenie situácie:

1. Sprostredkovať kontakt s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) s cieľom zaevidovať sa ako uchádzačka o zamestnanie.
2. Podať žiadosť o pomoc v hmotnej núdzi.
3. Podať žiadosť o náhradné výživné.
4. Po uplynutí trojmesačnej doby od vynesenia právoplatného rozsudku podať trestné oznámenie na rodičov Dušana o neplnení si vyživovacej povinnosti.
5. Podať žiadosť o opakovaný príspevok na dieťa v náhradnej starostlivosti.

Na základe získaných informácií kontaktovala sociálna pracovníčka obce ÚPSVaR, kde dohodla termín konzultácie vo veci neplnenia si vyživovacej povinnosti rodičov voči maloletému a uplatnenia si zákonného nároku na výživné. Na základe konzultácií s odborným radcom začala pani Božena robiť kroky vedúce k uplatneniu si náhradného výživného. Základnou podmienkou pri poskytovaní náhradného výživného je objektívna neschopnosť žiadateľa domôcť sa výživného existujúcimi prostriedkami, ktorým je výkon exekúcie. Až v takýchto prípadoch preberá na seba štát ťarchu platenia výživného. Sociálna pracovníčka obce spolu so starou mamou napísali návrh na výkon rozhodnutia zrážkami zo mzdy povinného a smerovali ho na Okresný súd, exekučné oddelenie. O dva týždne prišla pani Božene odpoveď, že od 1. 9. 2005 súdy nemôžu nariadovať výkon rozhodnutia, ale oprávnená môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona, ktorým je Exekučný poriadok.

Medzi tým klientka, ako osoba oprávnená zastupovať maloletého, podala žiadosť o poskytnutie pomoci v hmotnej núdzi, kde žiadateľom bol jej vnuk Dušan. Po preskúmaní jeho príjmov (teoretickým príjmom

32

bolo len súdom určené výživné 1300,- Sk), by mal nárok na dávku v hmotnej núdzi vo výške 310,- Sk a zároveň by spĺňal podmienky nároku na príspevky na stravu a školské pomôcky. V mesiaci október vyzval ÚPSVaR pani Boženu, aby doplnila chýbajúce doklady vo veci žiadosti o poskytnutie pomoci v hmotnej núdzi, ktorým malo byť potvrdenie z Exekútorského úradu, že podala návrh na výkon exekúcie. Ak tak neurobí, aj konanie o poskytnutí dávky v hmotnej núdzi sa preruší a zastaví v zmysle zákona o správnom konaní. Z finančných dôvodov a vzhľadom na to, že jej dcéra vlastní len podiel na rodinnom dome, ktorý zdedila po smrti svojho otca (manžela klientky) a v ktorom býva pani Božena spolu s vnukom a mladším synom, návrh na výkon exekúcie na Exekútorský úrad ešte nepodala. Navyše, presne v tom čase, keď prebiehalo konanie vo veci pomoci v hmotnej núdzi, Dušanova matka poslala šekovou poukážkou výživné vo výške 1900,- Sk. Táto suma presahovala sumu 1560,- Sk, čo je dávka hmotnej pomoci pre jednotlivca. ÚPSVaR konanie vo veci priznania pomoci v hmotnej núdzi pre maloletého zastavil.

Na základe uvedených skutočností sa pani Božena dostala na začiatok, nevybavila ani náhradné výživné, ani dávku v hmotnej núdzi. Pokrokom bola len skutočnosť, že počas tohto obdobia sa pani Božena zaevidovala na ÚPSVaR ako uchádzačka o zamestnanie.

Sociálna pracovníčka obce navrhla druhú alternatívu riešenia tejto situácie, ktorá spočívala v inej forme

náhradnej rodinnej starostlivosti. Sociálna pracovníčka obce navrhla pani Božene, aby si zobrala vnuka do pestúnskej starostlivosti. Po konzultácii s ÚPSVaR a rozhovoroch so starou mamou nakoniec túto možnosť vylúčili. Dôvodom bolo, že od januára 2006 nadobudol účinnosť nový zákon č. 627/2005, ktorý po novom upravuje príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa. Pani Božena preto požiadala o opakovaný príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti. Rozhodnutím ÚPSVaR bol pani Božene priznaný opakovaný príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti vo výške 2 020,- Sk (opakovaný príspevok 3 320,- Sk mínus výživné 1300,- Sk). V marci konečne podala pani Božena trestné oznámenie na rodičov o neplnení si vyživovacej povinnosti. Po konzultácii s ÚPSVaR a exekútorským úradom klientka podala návrh na vykonanie exekúcie na exekútorský úrad a tým začala konať kroky pri uplatnení si zákonného nároku na výživne. V súčasnosti prebieha konanie vo veci vykonania exekúcie ...

Záver

Sociálna pracovníčka obce počas celého riešenia prípadu sprevádzala pani Boženu a poskytovala jej základné sociálne poradenstvo a podporu. Počas riešenia tejto sociálnej situácie úzko spolupracovala s ÚPSVaR – oddelením sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately, oddelením pomoci v hmotnej núdzi, exekútorským úradom, a políciou.

Prípadová štúdia popisuje životnú situáciu bezdomovca a to, aké je ťažké a komplikované pracovať s touto cieľovou skupinou. Pri práci s bezdomovcami, ale aj ostatnými klientmi je veľmi dôležité vybudovať si vzťah dôvery, ktorý pomôže pohnúť veci dopredu. Práca zároveň poukazuje na nedostatok zariadení, ktoré by mohli pomôcť tejto cieľovej skupine.

BEZDOMOVEC

Prvú informáciu o pánovi Karolovi dostal obecný úrad od sociálneho pracovníka krajskej nemocnice. Informoval ich o pacientovi hospitalizovanom v nemocnici, ktorý je občanom ich obce a má byť prepustený do domáceho ošetrovania. Vzhľadom na to, že klient nemal rodinu a žil osamelo v zlých životných podmienkach, bol o pomoc požiadaný obecný úrad. Pána Karola doviezla sanitka na miesto, kde predtým žil (budova bývalých podnikových bytov štátnych majetkov), kde mu pomohli vojsť do domu a uložiť ho na lôžko. Pán Karol bol vulgárny a odmietal pomoc ...

Klient

Pán Karol sa narodil v krajskom meste v roku 1939, a obaja jeho rodičia mali v tom čase už 40 rokov. Karolova matka bola žena v domácnosti a umrela keď mal dva roky. V rozhovore so sociálnou

pracovníčkou obce povedal, že si na ňu vôbec nespomína. Karolov otec pracoval ako hospodársky robotník, ktorý sa staral hlavne o finančné zabezpečenie rodiny a nemal bližší vzťah ku svojim deťom. Po matkinej smrti sa Karolov otec druhý raz oženil a vychovával spolu so svojou druhou manželkou tri deti. Zomrel, keď mal Karol 12 rokov a od tej doby ho vychovávala macocha (ako ju pomenoval Karol). Karolova macocha mala 35 rokov, keď sa vydala za Karolovho otca a mala už jedno vlastné dieťa – dcéru. Karol popísal ich vzťah ako dobrý a pokojný. Okrem toho s nimi žil ešte Karolov vlastný brat Fero, ktorý bol od neho o 5 rokov starší. Fero a Karol mali veľmi dobrý vzťah a celý život sa navštevovali a pomáhali si aj po smrti rodičov. Fero zomrel pred desiatimi rokmi. Posledným členom rodiny bola Karolova nevlastná sestra Milica, ktorá bola od neho o 8 rokov staršia. Vzťahy Karola a Milice boli od začiatku problematické. Pani Milica žije v obci, ale od Karola sa dlhú dobu dištancuje. Tak ona, ako aj jej rodina odmietajú mu pomôcť akoukoľvek formou.

Karol skončil základnú školu v krajskom meste a iné vzdelanie nemá. Je slobodný a okrem nevlastnej sestry nemá žiadnych iných príbuzných. Počas života pracoval na štátnych majetkoch v obci, kde ho považovali za veľmi dobrého pracovníka. Po odchode na dôchodok stratil záujem o akékoľvek zmysluplné aktivity. Pred dvoma rokmi ho zrazilo auto a odvtedy mal pohybové problémy. Karol má aj iné zdravotné ťažkosti - poruchy vnútorného prostredia, bronchitídu, poruchy psychiky a správania spôsobené nadmerným užívaním alkoholu. Istú dobu žil so svojou priateľkou v krajskom meste, ale ona náhle umrela. Úmrtie priateľky niesol Karol veľmi ťažko a odvtedy sa izoloval od ľudí a žil uzavretým spôsobom života v rozpadnutej budove bývalých štátnych majetkov. Od tej doby nepoberal ani starobný dôchodok, lebo na predchádzajúcom mieste trvalého pobytu si mysleli, že zomrel, a tak mu dôchodok pozastavili. Pred dvoma rokmi pánovi Karolovi pomohla vybaviť znovuobnovenie starobného dôchodku matrikárka obecného úradu. Pán Karol začal poberať starobný dôchodok vo výške 6500,- SK mesačne.

Popis situácie

O príchode Karola z nemocnice bol informovaný obecný úrad a sociálna pracovníčka obce, ktorá sa s ním hneď snažila kontaktovať a získať si jeho dôveru. Prvé stretnutie s pánom Karolom sa uskutočnilo počas jeho príchodu z nemocnice domov, keď mu sociálna pracovníčka obce ponúkla rôzne možnosti pomoci – donášku stravy, opatrovateľskú službu a v prípade potreby aj iné druhy pomoci. Karol sa správal odmietavo a vulgárne. Hovoril, že pomoc nepotrebuje a že chce byť sám. Sociálna pracovníčka obce potom chodila pravidelne kontrolovať, či

je schopný postarať sa o seba sám (ísť na nákupy a podobne). Karol sa však z domu ani nepohol a nereagoval na žiadosti o otvorenie dverí. Zamestnanci obecného úradu usúdili, že pravdepodobne nevládze chodiť, a tak mu začali podávať jedlo a pitie cez rozbité okno. Po istom čase, keď mu pracovníci obecného úradu doniesli jedlo, uvideli klienta ležať na zemi a nepozorovali žiaden pohyb. Sociálna pracovníčka obce sa spolu s jej kolegami snažila dostať do domu, čo sa im nepodarilo, a preto privolali na pomoc políciu. Polícia im pomohla otvoriť dom, kde našli Karola v stave, počas ktorého upadol do bezvedomia. Karol sa nevládal hýbať a mal problémy komunikovať, ale stále ukazoval a hľadel na to isté miesto v dome. Sociálna pracovníčka obce zavolała sanitku a policajti prehľadali miesto, ktoré im Karol ukazoval. Policajti tu medzi množstvom dokladov našli obnos peňazí vo výške 17000,- Sk. O tomto náleze sa spísala zápisnica a peniaze boli uložené na obecnom úrade. Karol bol odvezený sanitkou do krajskej nemocnice.

Riešenie prípadu

Sociálna pracovníčka obce sa skontaktovala so sociálnym pracovníkom v nemocnici. Ten ju informoval, že ho bude mať na starosti iná sociálna pracovníčka, ktorá na stretnutí so sociálnou pracovníčkou obce pri-

blížila aj okolnosti prvej hospitalizácie. Prvá hospitalizácia bola uskutočnená potom, ako našli pána Karola ležať pred miestnym pohostinstvom – zavolali sanitku, a tá ho odviezla do nemocnice. Karol tam bol asi mesiac a počas celej hospitalizácie mu bola ponúkaná možnosť doliečovacieho zariadenia alebo domova sociálnych služieb. Napriek tomu chcel ísť pán Karol domov, aj keď sa nevládal o seba postarať a stále odmietal doliečovacie zariadenie alebo umiestnenie v domove sociálnych služieb.

Sociálni pracovníci sa v rozhovore zhodli na tom, že Karol sa pravdepodobne zo strachu o svoje finančné úspory chcel čo najskôr dostať domov. Keďže nebol zvyknutý na pomoc iných ľudí, pravdepodobne preto odmietal ponúkanú pomoc. Dohodli sa, že keď sa stabilizuje jeho zdravotný stav, pokúsia sa získať si jeho dôveru a ponúknuť mu pomoc.

Sociálna pracovníčka začala pravidelne navštevovať pána Karola. Na stretnutiach ho ubezpečila, že môže byť pokojný, o peniaze sa nemusí báť, lebo sú bezpečne uložené na obecnom úrade. Pravidelné návštevy u pána Karola pred jeho hospitalizáciou pomohli sociálnej pracovníčke obce prelomiť ľady a pomaly si získavať jeho dôveru. Pán Karol prestal byť vulgárny, vyzeral zmierený a začal spolupracovať na riešení svojej životnej situácie. Spolu so sociálnou pracovníčkou obce si zvolili nasledovné ciele:

1. Vybaviť znova občiansky preukaz
2. Zabezpečiť doliečovacie zariadenie
3. Zabezpečiť umiestnenie v domove sociálnych služieb.

Prvým z potrebných problémov, ktorý sa musel vyriešiť, bolo vybavenie nového občianskeho preukazu pre pána Karola. Pán Karol si preukaz vybavil za pomoci sociálnej pracovníčky. Sociálna pracovníčka

obce počas návštev v nemocnici komunikovala a konzultovala s pánom Karolom možnosť umiestnenia v doliečovacom zariadení a neskôr umiestnenie v domove sociálnych služieb. Počas šetrenia v domácnosti klienta, ktoré predchádzalo umiestneniu do domova sociálnych služieb, sa zistilo, že bývanie klienta je nevyhovujúce - bola deravá strecha, rozbité okná, klient nemal elektrinu, vodu a žiadne kúrenie. Tieto životné podmienky boli dôvodom, prečo sa nakoniec podarilo dosiahnuť prednostné umiestnenie do domova sociálnych služieb. Počas pobytu pána Karola v doliečovacom zariadení ho sociálna pracovníčka obce pravidelne navštevovala a informovala sa o jeho zdravotnom stave u ošetrojúcej lekárky. V tomto období sociálna pracovníčka s pomocou kolegov z obecného úradu vykonali aj zbierku šatstva pre pána Karola. Sociálna pracovníčka obce pomohla zabezpečiť Karolovi odvoz do domova sociálnych služieb a zároveň ho tam sprevádzala. Po prijatí pána Karola do domova sociálnych služieb mu sociálna pracovníčka zabezpečila prevod dôchodku a úspor na jeho osobný účet.

Záver

Prípad bol ukončený umiestnením pána Karola do domova sociálnych služieb, a tým sa odstránili jeho problémy s bývaním, pravidelnou stravou a zdravotnou starostlivosťou. Umístnenie pána Karola do domova sociálnych služieb nie je možno najideálnejším riešením situácie z jeho pohľadu, ale v súčasných podmienkach to bolo jediné možné riešenie. Počas celej doby riešenia prípadu sociálnej pracovníčke obce pomohla jej neustála komunikácia a kontakt s pánom Karolom, ale aj s ostatnými kompetentnými osobami – políciou, obecným úradom, sociálnymi pracovníkmi v nemocnici, domovom sociálnych služieb.

Prípadová štúdia popisuje prácu s týranou ženou a jej synom, ktorý bol v opatere jej svokry. Sociálna pracovníčka obce pomáhala klientke nájsť azylové ubytovanie a odchod od partnera, ktorý ju fyzicky a psychicky týral.

TÝRANÁ MATKA

Pani Alica prišla začiatkom januára za sociálnou pracovníčkou obce s problémom agresívneho správania sa jej druhu voči nej. S týmto súviselo neustále vyhrážanie sa a nútenie k vysťahovaniu sa z domu. Z dôvodu závažnosti situácie bolo pristúpené k monitorovaniu sociálnej situácie v rodine a k poradenstvu. Vzhľadom na to, že klientka už nechcela trpieť a byť ponížovaná, sama sa rozhodla, že chce odísť a opustiť rodinu, kde žila. Bála sa však o syna, nechcela ho stratiť...

Klient

Pani Alica je 30-ročná matka 7-ročného syna Vila. V mieste svojho narodenia žila do svojich ôsmich rokov, kým sa jej rodičia neroziedli. Po rozvoze sa pani Alica spolu so svojou matkou presťahovala do obce, kde žije až doteraz. Matka pani Alice sa znova vydala, ale po 17 rokoch sa rozviedla a v súčasnosti žije sama. Vzťah pani Alice a jej matky je zlý – vzájomne sa nenavštevujú, nezaujímajú sa o seba. Pani Alica sa so svojím biologickým otcom nekontaktovala a nemá o ňom žiadne informácie.

Po ukončení základného vzdelania v špeciálnej škole, začala pani Alica od svojich 17 rokov navštevovať rómsku rodinu, kde začala žiť so svojím druhom Marekom, ktorý je otcom jej syna. Tu začala žiť vo viacpočetnej Marekovej rodine, kde žila až doteraz. Počas svojho života nikde nepracovala a bola evidovaná ako uchádzačka o zamestnanie. V súčasnosti poberá dávky v hmotnej núdzi a aktivačný príspevok.

V minulosti sa ambulantne liečila u odborného lekára – psychiatra, ale momentálne je bez farmakoterapie. Psychické problémy pani Alice boli dôvodom, prečo bol jej syn zverený do starostlivosti svokry.

Popis situácie

Počas prvého stretnutia so sociálnou pracovníčkou obce bola pani Alica bledá, chudá a jej hygiena bola zanedbaná. Pani Alica sa vyjadrila, že ona nevie, ako a prečo jej problém vznikol. Klientka tvrdila, že tak isto nevie, prečo ju jej druh Marek bije a napáda. Podľa jej slov môže byť problém v Marekovej matke Eve.

Pani Eva žije v spoločnej domácnosti s Alicou a jej druhom Marekom. Alicin syn Vilo je zverený do výchovy pani Evy. Napriek tomu ale všetku starostlivosť o výchovu svojho syna zabezpečuje pani Alica. Zo svojich peňazí platí jeho pobyt v materskej škole, ale aj výživné pani Eve. Pani Alica vodila svojho syna do materskej školy, k lekárovi a starala sa oňho. Pani Eva, ktorej bol vnuk zverený do výchovy, oňho nejavila záujem a išlo jej predovšetkým o financie.

Marek, druh pani Alice, prejavoval agresívne správanie voči svojej družke a synovi. Toto jeho správanie je dôvodom, prečo je pod dohľadom odborného lekára psychiatra a je podrobený farmakoterapii. Napriek tomu pravidelne fyzicky a psychicky týra svoju družku a syna. Pani Alica sa vyjadrila, že jeho matka Eva ho podporovala a tvrdila, že pani Alica ho stále provokuje.

Finančná situácia klientky bola tiež veľmi zlá, keďže väčšinu financií musela odovzdávať pani Eve a zároveň musela platiť aj všetky poplatky za syna, a teda jej neostávalo na zabezpečenie svojich základných životných potrieb už takmer nič. Po dlhej dobe, kedy klientka nebola schopná robiť nič, kvôli nedostatku sily a odvahy vzhľadom na jej celkovú vyčerpanosť, rozhodla sa navštíviť sociálnu pracovníčku obce.

Riešenie situácie

Napriek svojej uzavretosti, ustráchanosti a bojzlivosti sa nakoniec pani Alica rozhodla vyhľadať pomoc. Po viacerých spoločných stretnutiach si získala sociálna pracovníčka obce dôveru pani Alice, ktorá začala aktívne spolupracovať na riešení svojej životnej situácie. Spolu si zadefinovali problémy, ktoré chcela pani Alica riešiť:

1. Psychické a fyzické násilie a týranie zo strany jej druhu.
2. Bývanie – nakoľko súčasná rodina sa jej neustále vyhráža, vyhazuje ju a núti k vysťahovaniu (po 18-tom v mesiaci kedy je po dávkach v hmotnej núdzi)

3. Syn Vilo, ktorý je zverený do výchovy a opatery starej matky, pani Alica ho nechce celkom stratiť, v prípade že by sa odsťahovala a odišla od rodiny.
4. Nedostatok finančných prostriedkov – takmer žiadne na zabezpečenie svojich základných životných potrieb, nakoľko všetky peniaze, čo poberá, musí odovzdať matke jej druhu. Z dávky v hmotnej núdzi platí poplatky a úhrady za pobyt syna v MŠ a výživné za syna druhovej matke, lebo syn jej bol rozhodnutím súdu zverený do výchovy a opatery, a tým bola klientka zaviazaná prispievať na jeho výživu.

Na základe vyjasnenia si problémov, ktoré chcela pani Alica riešiť, navrhla sociálna pracovníčka obce viaceré stratégie:

1. Monitorovanie sociálnej situácie klientky.
2. Vyhľadanie vhodného prostredia pre život.
3. Umiestnenie vo vhodnom zariadení pre týrané ženy a deti.

Sociálna pracovníčka obce oslovila ÚPSVaR oddelenie sociálno-právnej ochrany a kurately, kde prípad konzultovala. Neskôr navštívila aj miesto bydliska klientky, kde sa informovala o existujúcej situácii. Na žiadosť klientky bolo prístupné k alternatívne

náhradného ubytovania, alebo umiestnenia vo vhodnom zariadení pre matky s deťmi. Klientka sa rozhodla odísť a opustiť rodinu. Bála sa však o syna, chcela ho mať pri sebe, nechcela ho stratiť.

Záver

Vzhľadom na závažnosť problému, bolo dôležité pristúpiť k urýchlenému riešeniu danej situácie. Situácia bola kritická z dôvodu týrania, a zároveň aj núteného vyhadzovania klientky z domu v zimnom období. Všetci kompetentní sa obávali možného podchladenia až zamrznutia klientky. Urýchleným riešením problému sa podarilo splniť všetky ciele a zároveň očakávania klientky. Klientka sa dostala z nevyhovujúceho prostredia, v ktorom žila. Sama chcela odísť, zmeniť život a začať žiť inak. Pani Alica bola umiestnená v zariadení pre týrané matky s deťmi. Jej syn ostal naďalej v opatere starej mamy, ktorá ho ale po krátkej dobe (po informácii zamestnanca ÚPSVaRu) doviedla pred utajený azylový dom, kde žila pani Alica, a vyložila ho tam. Pani Alici a jej synovi začala byť poskytovaná pomoc a sociálne služby z azylového domu.

Case studies of the social workers from the municipality.

Elaboration of the case study with citizen was one of the final tasks of the social workers taking part in the Social Work Advisory Board's education. In our magazine Integracia we decided to present three out of 85 case studies.

Work with clients in three different family situations was described here by social workers: work with family where grandmother started to care for her grandchild as his parents did not take care of him, work with the homeless person with the serious health problems living in unfavourable social conditions and work with the tortured mother and her child where social worker help them to overcome this critical living situation. Selection of the good case studies will be released soon as a publication.

“REKVALIFIKÁCIA SOCIÁLNYCH PODNIKOV”

- PROJEKT ROZVOJOVÉHO PARTNERSTVA V TALIANSKOM REGIÓNE CAMPANIA

Laura De Caro

Koncepcia “sociálneho podniku” je relatívne nová. Jedná sa o oblasť, ktorej hranice ešte neboli jasne a definitívne stanovené, a preto bola táto definícia často vnímaná záporne (pretože určuje to, “čo nie je” sociálny podnik, bez toho, aby jasne určila “čo je” sociálny podnik). Existuje však ešte aj iná právna definícia sociálneho podniku, ktorá spája krajiny Európskej únie; pričom sa iba niektoré z nich, ako napr. aj Taliansko s veľkým úsilím snažia dospieť k právno-ekonomickému profilu určitej vážnosti. Okrem problému, ktorý môžeme definovať ako problém “identity” sociálnych podnikov, je potrebné priradiť im dôležitejšie miesto v spoločnosti, keďže často vykonávajú úlohy iba pomocou dobrovoľníkov a pracovníkov, ktorí sú neprímerane ohodnotení. Ešte delikátnejšia a dôležitejšia je analýza dopytu po sociálnych službách, kde sa práve kategórie obyvateľstva na okraji spoločnosti a v núdzi javia ako cieľové skupiny pre tieto služby a ako koneční adresáti výberov uskutočnených v oblasti sociálnej politiky.

A práve v tomto duchu zamyslenia a záväzku sa rozvíja **Projekt Equal R.I.S. (Rekvalifikácia sociálnych podnikov)**, ktorý si vytýčil za cieľ zlepšenie služieb sociálnej asistencie, ktorú poskytujú sociálne podniky v kraji Campania, a to prostredníctvom výskumných, poradenských a školiacich činností.

Projekt je rozvíjaný prostredníctvom “geografického” rozvojového partnerstva: **Konzorcium META pre rozvoj vzdelávania, inovácie a manažmentu; Oddelenie podnikového hospodárstva Ekonomickej fakulty Univerzity Fridricha II v Neapoli; Združenie AIAS v Afragole (Talianske združenie pre pomoc ľuďom v núdzi); Združenie Compagnia delle Opere – Campania, Združenie Comunità Montana Vallo di Lauro a Baianese** a na nadnárodnej úrovni sa realizuje v spolupráci so slovenským rozvojovým partnerstvom.

Projekt má tri špecifické ciele:

- analyzovať systém dopytu a ponuky sociálnych služieb v rámci územia;
- určiť potrebné manažérske a operatívne špecializácie, pokiaľ ide o kompetencie pre tento sektor;
- vytvoriť plány školení pre nové sociálne profesie, ako aj pre doškoľovanie a rekvalifikáciu za účelom zlepšenia kvality a diferenciacie ponúkaných služieb.

Projekt má trojročné trvanie. Koniec činnosti je stanovený na jún 2008. Do roku 2007 sa ale skončí fáza maistreamingu, ktorej predmetom je spolu-

práca s ďalšími siedmimi rozvojovými partnerstvami Equal, ktoré sa nachádzajú v rôznych talianskych krajoch. Táto činnosť si vyžaduje rozvíjanie procesu benchmarkingu v rámci činností realizovaných rôznymi rozvojovými partnerstvami, čo umožňuje stanoviť, analyzovať a porovnať procesy zaužívané v jednotlivých rozvojových partnerstvách v oblasti rozvoja, a to hlavne pokiaľ ide o tému rozvoja a posilnenia konkurencieschopnosti sociálnych podnikov so špecifickým dôrazom na určenie a vyskúšanie inovatívnych služieb, na kvalifikáciu operátorov týchto služieb, na tvorbu územných sietí, na územné plánovanie, a to všetko v duchu podpory.

Z operatívneho hľadiska RIS prešla tromi hlavnými makro fázami:

- Fáza prieskumu sektoru;
- Fáza analýzy vzdelávacích potrieb;
- Vzdelávacia fáza,

a to samozrejme s uvedomením si, že stanovenie charakteristík sektora a potrebných kompetencií pre procesy, ktoré predstavujú obsah jeho činnosti sú nevyhnutnou podmienkou pre realizáciu určitého zásahu odbornej kvalifikácie a rekvalifikácie.

Na základe uskutočnených analýz boli získané niektoré jasné informácie: v našom kraji (Campania) je vývojový proces tretieho sektora zameraný aj na ciele strategického a rozhodovacieho charakteru na základe schopností sociálnych podnikov byť podnikmi; celý sektor sa silno orientuje na základné činnosti, ako je starostlivosť o starých ľudí, nepľnoletých a pomoc ľuďom v núdzi. V rámci územia existuje rozvíjajúci sa proces decentralizácie sociálnych služieb so zmiešanými spôsobmi poskytovania verejno-súkromných služieb. Proces obnovovania organizačných možností nemôže ostať bez odrazu a dopadu na transformáciu profesionálnych aktérov, ktorí budú zasahovať v rámci územia.

V projekte sa bude stanovený návrh školení realizovať v blízkej budúcnosti (začiatok školiacich činností je stanovený na marec 2007), pričom bol vytvorený za účelom uspokojenia potreby sociálnych podnikov, pokiaľ ide o kvalifikovaný personál, ktorý bude schopný spravovať celú širokú škálu nástrojov a praktík spojených so správou sociálneho podniku,

a to berúc ohľad na legislatívne a správne zmeny tretieho sektora. Na základe takejto formulácie bol balík odborných kompetencií pracovníkov sektora "obohatený" o správne a manažérske kompetencie, ktoré im umožňujú odvolávať sa na sociálny podnik ako na podnikateľskú štruktúru tretieho sektora, ktorá vytvára a predáva služby. V tomto smere spadajú do oblastí kompetencie technicko-odborné a transversálne vedomosti a schopnosti spojené s legislatívou sektoru, s organizačnými a s ekonomicko-finančnými aspektmi služieb, ktoré sú založené na štandardoch kvality, komunikácie a marketingu a na sociálnej zodpovednosti podniku.

Sú aktivované dve línie: prvou bude línia základného vzdelávania určená na získanie kvalifikácie pracovníkov v sektore a druhou bude línia pre aktualizáciu odbornosti pracovníkov, ktorí sú v tomto sektore už činní.

Samotný rozvrh projektu už stanovil pre obe línie školení striedanie školení v aule a štúdiá na diaľku – dôležitého hlavne ohľadom používania nových informačných a komunikačných technológií, s praxou a sprevádzaním on the job. A hlavne fáza stáže/sprevádzania on the job predpokladá výmeny študentov v rámci nadnárodného taliansko-slovenského projektu, čo podľa nás určite vytvorí možnosti pre odborný rast a pre vzájomne užitočné konfrontácie.

Laura De Caro

pracuje pre konzorcium META a externe pre viaceré talianske univerzity. Je koordinátorkou projektu EQUAL R.I.S.

Re-qualification of the social enterprises: - Laura De Caro

Conception of the social enterprises is a quite new and the borders were here not strictly defined yet. Project „EQUAL“ of the following organisations – the Italian partner from META Consortium for the development of the education, innovation and management, Department of the enterprises economy at the Economic University of Friedrich II in Neapol, further Associations AIAS in Afragola, Association Compagnia delle Opere – Campania, Association Comunità Montana Vallo di Lauro a Baianese – R. I. S. (Requalification of the social enterprises) has its aim to improve the services of the social assistance provided by social enterprises in the country Campania.

A three year-long project has three specific aims – to analyse the system of supply and demand for the social services in Campania, to teach necessary management and operating specializations in the social sector, to establish the plan of the educational trainings for the new social professions and re-qualification in order to improve quality and differentiation of the social services.

SOCIA - NADÁCIA NA PODPORU SOCIÁLNYCH ZMIEN

Poslaním nadácie SOCIA je podporovať reformy sociálneho systému a zvyšovať kvalitu života sociálne znevýhodnených skupín, a tým posilňovať sociálnu súdržnosť obyvateľov Slovenska. Vo svojej činnosti sa zameriava najmä na podporu občianskych a cirkevných neziskových organizácií, ktoré pomáhajú ľuďom v núdzi zvládnuť nepriaznivú životnú situáciu dôstojným spôsobom. Poskytuje im poskytuje nadačné príspevky, poradenstvo pri príprave projektov, odbornú a organizačnú podporu pri presadzovaní zmien v systéme sociálnej pomoci. SOCIA podporuje služby pre starších ľudí, občanov so zdravotným postihnutím, opustené a zanedbané deti, ženy a deti ohrozené domácim násilím, ľudí závislých od návykových látok, bezdomovcov a ďalších ľudí v núdzi. Viac informácií o nadácii získate na webovskej stránke www.socia.sk.

ASOCIÁCIA VZDELÁVANIA SAMOSPRÁVY

je dobrovoľné a nezávislé združenie fyzických a právnických osôb so spoločnými záujmami v oblasti vzdelávania zástupcov samospráv. Asociácia vzdelávania samospráv (ďalej AVS) vznikla dňa 20. februára 2003. Členmi AVS je 10 regionálnych vzdelávacích centier (ďalej RVC) pokrývajúcich celé Slovensko. Poslaním AVS je zvyšovať kvalitu miestnej samosprávy prostredníctvom profesionálnych vzdelávacích aktivít, ktoré podporia jej tvorivosť, efektívnosť a schopnosť reagovať na potreby občanov a obce. AVS poskytuje akreditované produkty pre predstaviteľov miestnych samospráv v SR prostredníctvom jednotlivých členských RVC. Predstaviteľom a zamestnancom samospráv ponúkajú svoje služby už 10 rokov. Viac informácií o AVS nájdete na www.avs-rvc.sk.

RADA PRE PORADENSTVO V SOCIÁLNEJ PRÁCI

je neziskové občianske združenie, ktoré ponúka poradenstvo a supervíziu pri skvalitňovaní sociálnych služieb pre pracovníkov v sociálnych službách v Slovenskej republike. Poslaním Rady pre poradenstvo v sociálnej práci (RPSP) je vplývať na zmenu spoločenského prostredia v záujme podpory ľudskej a občianskej dôstojnosti postihnutých a starších ľudí. Cieľom RPSP je poskytnutie prevencie, poradenstva, pomoci a služieb občanom v nepriaznivých životných situáciách, tak, aby napriek ťažkostiam, v ktorých sa nachádzajú, mohli dôstojne žiť. RPSP má v súčasnosti sieť pracovísk v Slovenskej republike, a to: v Bratislave, Malackách, Žiline, Leviciach, Banskej Bystrici a v Košiciach. Viac informácií nájdete na www.rpsp.sk.

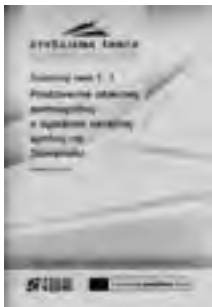

Európsky sociálny fond pomáha rozvíjať zamestnanosť podporovaním zamestnateľnosti, obchodného ducha, rovnakých príležitostí a investovaním do ľudských zdrojov.

V rámci projektu „Zvyšujeme šance pre znevýhodnené skupiny obyvateľov spoluprácou obcí a neziskových organizácií“ vydala SOCIA nadácia na podporu sociálnych zmien v spolupráci so svojimi partnermi RPSP a AVS sériu učebných textov pre sociálnych pracovníkov obce, ktoré Vám dávame do pozornosti. Celú sériu učebných textov nájdete na webovej stránke:

www.spo.sk

1. Kolektív autorov: „Postavenie obecnej samosprávy v systéme verejnej správy na Slovensku“

„Postavenie obecnej samosprávy v systéme verejnej správy na Slovensku“ je úvodným, prvým študijným textom pre účastníkov kurzu *sociálny pracovník obce*. Kurz je určený pre ľudí, ktorí budú zamestnaní na obecnom úrade v pozícii sociálny pracovník obce. Takýchto odborníkov je na obecných úradoch zatiaľ málo. Aj účastníci kurzu budú možno nadiľho jedinými odborníkmi tohoto zamerania. Takéto postavenie vyžaduje zvládnuť mnoho rôl, do ktorých sa sociálny pracovník počas výkonu svojej funkcie dostane. Jednou z najťažších rôl sociálneho pracovníka obce bude určite rola zamestnanca obecného úradu vo vzťahu k starostovi a k poslancom, členom obecného zastupiteľstva, keď bude treba presvedčať a obhajovať svoje návrhy a stanoviská. Práve na zvládnutie tejto roly bude účastníkov kurzu pripravovať modul nazvaný „Postavenie samosprávy v systéme verejnej správy na Slovensku“. Bude dôležité, aby sociálni pracovníci pochopili a rešpektovali špecifiká samosprávy, ba čo viac, aby sa naučili ich využívať v prospech vecí. Aby sa uchádzali o podporu svojich návrhov a o spojenectvo aj u relevantných skupín obyvateľov, pretože títo majú v samospráve významné miesto a dôležitý hlas. Práve na toto by im mal pomôcť študijný text „Postavenie obecnej samosprávy v systéme verejnej správy na Slovensku“.

2. Kolektív autorov: „Sociálna práca v obci“

Sociálna práca v obci je najrozsiahlejším modulom curricula. Napriek tomu, že všetky moduly majú svoje opodstatnenie a špecifický význam pre prípravu sociálneho pracovníka, predstavuje Sociálna práca v obci ťažiskový tému. Preto niet divu, že rozsiahly text musel byť rozdelený do dvoch častí. Časť I. hovorí o sociálnych potrebách a službách. Približuje históriu sociálnych služieb a rôzne chápanie pomoci druhým v dlhej histórii európskej civilizácie. Ponúka zamyslenie nad tým, kam sme

sa dostali a ako dnes, v čase demokratických zmien a presadzovania základných ľudských práv, dokážeme tieto princípy aplikovať na najslabšiu, najzraniteľnejšiu časť obyvateľstva. Sú pre nás ľudia v núdzi rovnocennými partnermi alebo využívame moc úradnej pečiatky, ktorou posilňujeme naše nutkanie ovládať druhých, presadzovať naše riešenia, ukázať, že my vieme najlepšie, čo ten druhý potrebuje? V tejto časti čitateľ nájde aj dobré návody na to, ako lepšie pochopiť potreby svojich spoluobčanov cez históriu, kultúru, náboženské zloženie obce. Je mnoho vecí, ktoré ovplyvňujú efektívnu prácu sociálneho pracovníka. Riešenie, s ktorým sociálny pracovník neuspeje v jednej obci, môže byť v inej obci prijateľným.

Časť II. sa venuje komunitnej sociálnej práci, čo je konkrétna práca s jednotlivcom, rodinou, či konkrétnou sociálnou skupinou. Ktoré sú cieľové skupiny komunitnej sociálnej práce a aké sú ich špecifické problémy a potreby? Ktoré nástroje, metódy, postupy sociálnej práce môžu byť úspešné a ktoré nie? Je mnoho otázok, na ktoré je potrebné dať fundovanú odpoveď.

3. Kolektív autorov: „Osobnosť sociálneho pracovníka a manažment“

Študijný text „Osobnosť sociálneho pracovníka a manažment“ ale najmä semináre a cvičenia počas sústredenia, mali dať účastníkom kurzu základné odpovede na ich otázky a pochybnosti. Mali im pomôcť lepšie porozumieť

svojim pocitom spojeným s vykonávaním sociálnej práce pre ľudí, ktorí ich potrebujú. Ich rozhodnutia nie sú výsledkom intuície, (aj keď intuícia môže byť veľmi nápomocná), ale jasných pravidiel správania a konania. Sociálny pracovník musí dodržiavať profesionálne zásady a všetkým občanom bez rozdielu poskytnúť pomoc, ktorú si žiadajú, ak je v jeho kompetencii poskytnúť ju. Musí nechať bokom rodinné a priateľské väzby, ktorých má možno vo svojej rodnej obci neúrekom a všetkých žiadateľov o pomoc posudzovať podľa rovnakého metra. Nie je to ľahké, ani jednoduché, ale etické pravidlá profesie sú jednoznačné. Tým, ktorí sa s nimi plne stotožnili, ale ich rozhodnutia sú najbližším okolím prijímané zdvihnutím obočia, či nepríjemnými poznámkami, ponúkame pomoc v podobe tréningov efektívnej komunikácie, či asertívnejšieho správania. Ďalší možno uvítajú fundovanú diskusiu o etike a etickom kódexe, aby sa sami posilnili vo svojom presvedčení. Určite sa nájdu aj takí, ktorí budú mať po troch mesiacoch dojem, že sa topia, že to množstvo práce nezvládajú. Jedným z dôvodov takéhoto stavu môže byť, že si ešte nestanovili priority dôležitosti, ktoré im pomôžu lepšie plánovať a využívať čas, ktorý majú k dispozícii. Aj o tom bude reč.

4. Kolektív autorov: „Mimovládne neziskové organizácie. Riadenie projektov“

Séria študijných textov je jedným z výstupov projektu *Zvyšujeme šance pre znevýhodnené skupiny obyvateľov spoluprácou obcí a neziskových organizácií*. V poradí štvrtý text je *organizácií* venovaný mimovládnym neziskovým organizáciám a riadeniu projektov. Prečo takýto titul? Jedným z hlavných východísk projektu je presvedčenie, že práve teraz, pri prechode kompetencií zo štátu na samosprávu, je vhodný čas na to, aby sme diskutovali o racionálnom rozdelení úloh medzi orgány verejnej moci a neziskové (prípadne ziskové) organizácie pri zabezpečovaní takých citlivých služieb pre obyvateľstvo, akými sú sociálne služby a sociálna pomoc všeobecne. Podľa nášho názoru má obec v sociálnej oblasti vykonávať predovšetkým plánovaciu, rozhodovaciu a kontrolnú funkciu. Sociálny pracovník obce má obyvateľom poskytovať potrebné informácie, oboznámiť sa s ich problémom a spoločne s nimi hľadať riešenie. Ak je to v kompetencii obce sociálny pracovník pripraví pre starostu rozhodnutie, ktorým obec preberá zodpovednosť za riešenie sociálneho problému obyvateľa. Obec na základe dohody s neziskovou organizáciou jej uhrádza náklady spojené s výkonom opatrovania a kontroluje úroveň poskytnutých služieb obyvateľom obce. Ak nebude spokojná s kvalitou služieb, môže od dohody odstúpiť a hľadať iného partnera. Mimovládne neziskové organizácie na Slovensku poskytujú širokú plejádu služieb, aj keď nie vo všetkých lokalitách. Sú osobitným druhom právnických osôb so špecifickými pravidlami fungovania. Preto je potrebné, aby sociálni pracovníci, ktorí majú s nimi spolupracovať, poznali spôsob ich zakladania, pravidiel riadenia, možnosti financovania a hospodárenia. Projekt, grant, donor, projektový cyklus, logická plánovacia matica, štruktúra projektu, monitoring a evaluácia projektu – to je niekoľko moderných termínov, ktoré sa viažu k projektovému manažmentu. Projektový manažment v súčasnosti už nie je výsadou mimovládnych neziskových organizácií, či výskumných a vývojových inštitúcií. Každá organizácia, ktorá chce byť úspešná, pracuje na projektoch, ktoré realizujú potrebné zmeny. Aj obecné úrady zabezpečujú rozvoj obce pomocou projektov alebo sa na nich ako partneri podieľajú. Druhá časť textov je preto venovaná riadeniu projektov.

